

Toimintakertomus 2023

Sisältö

Toimitusjohtajan katsaus: Tuloksekas toimintavuosi	3	Sijoitustoiminnan ohjaus	30
		Vastuullinen sijoittaminen	30
HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS 2023	5	Tytär- ja osakkuusyhtiöt	31
Toimintaympäristö ja Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmä	5	Eläkevastuurahasto	31
Hyvinvointialueet käynnistyivät	5		
Palkkasumma ja eläkemeno kasvoivat nopeasti	6	Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän karttuneiden etuuksien pääoma-arvo	31
Kevan hallitus päätti nostaa sijoitussalkun riskitasoa	6	Toimintakulut, poistot ja lakisääteiset maksut	32
Kevan jäsenyhteisöjen maksurakenne muuttui	7	Hallinto	34
Kohti työeläkeuudistusta	7	Valtuutetut	34
Säädösmuutokset	7	Hallitus	35
		Tarkastus- ja riskienhallintavaliokunta	36
Asiakkuudet	9	Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta	36
Henkilöasiakkaat	9	Työelämän kehittämistyöryhmä	36
Työnantaja-asiakkaat	10	Johtoryhmä	36
Työkyvyn tuki ja moniammatilliset tiimit	11		
Kestävää työelämää -hanke	13	Henkilöstö	38
Digitaaliset palvelut	14	Henkilöstöprosessien kehittäminen	38
Verkostoyhteistyö ja kumppanuudet	14	Työyhteisön ja työkyvyn tukeminen	38
Kehittämisrahoitus ja tutkimustoiminta	15		
		ICT-palvelut	40
Eläkkeet ja etuudet	18	Sisäinen valvonta	41
Saapuneet hakemukset ja päätökset	18	Riskienhallinta	41
Eläkkeiden käsittelyajat	20	Compliance	43
Työkyvyttömyyseläkkeet ja ammatillinen kuntoutus	21	Sisäinen tarkastus	45
Eläkepäästösten oikaisumenettely	22		
Eläkkeelle siirtyneet	22	Vastuullisuuden periaatteet	46
Maksetut eläkkeet	23		
		Tulevaisuudennäkymät	47
Maksutulo	25		
		LIITTEET	48
Sijoitustoiminta	27	Eläkejärjestelmäkohtaiset taulukot	48
Korkosijoitukset	28	Hallintoelimet	54
Osakesijoitukset	28		
Kiinteistösijoitukset	29		
Pääoma- ja hedgerahastosijoitukset	29		

Toimitusjohtajan katsaus: Tuloksekas toimintavuosi

Talouden kehitys oli vuonna 2023 vaihtelevaa. Tunnelmia leimasivat nopea inflaatio ja sitä seurannut rahapolitiikan kiristyminen, Venäjän hyökkäyssodan jatkuminen, Lähi-idän konflikti ja muut geopoliittiset jännitteet. Pahimmat taantumapelot eivät kuitenkaan toteutuneet globaalilla tasolla. Inflaatio alkoi vuoden aikana hidastua selvästi, ja loppuvuoden aikana markkinoilla virisi odotus korkojen laskusta.

Kevan sijoitusvuosi 2023 oli hyvä. Vuoden viimeisinä kuukausina osakkeiden arvostustasot nousivat, ja odotus korkojen laskusta vaikutti positiivisesti myös korkomarkkinoilla. Kevan sijoitussalkussa kaikki keskeiset omaisuuslajit tekivät kiinteistösijoituksia lukuun ottamatta vahvan tuloksen. Sijoitusten tuotto oli 6,8 prosenttia ja sijoitusten markkina-arvo kasvoi 65,7 miljardiin euroon.

Kevan jäsenyhteisökentässä vuosi 2023 oli historiallinen, kun sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen järjestämistä vastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille. Kevassa muutokseen oli valmistauduttu huolellisesti, ja kumppanuuksien vakiinnuttaminen uusien työnantajien kanssa jatkui onnistuneesti. Hyvinvointialueille ja -yhtymissä työskentelee noin 274 000 Kevassa vakuutettua. Heidän eläketurvaansa uudistus ei tuonut muutoksia.

Sijoitusten tuotto oli 6,8 prosenttia ja sijoitusten markkina-arvo kasvoi 65,7 miljardiin euroon.

Toimitusjohtaja Jaakko Kiander

Sekä eläkemeno että palkkasumma kasvoivat Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmässä poikkeuksellisen nopeasti vuonna 2023. Eläkemeno kasvoi 9 prosenttia etenkin vuoden alun suuren, 6,8 prosentin, indeksikorotuksen myötä. Ansiot nousivat kunnissa ja hyvinvointialueilla yleistä ansiotasoa nopeammin, minkä myötä palkkasumma kasvoi poikkeuksellisen paljon, 7,2 prosenttia.

Kevan vastuulla olevien eläkkeiden pitkän aikavälin rahoitusnäkökulma pysyi vakaana. Vahva rahoitustilanne mahdollisti kunta-alan ja hyvinvointialueiden eläkemaksujen maltillisen alentamisen jatkamisen. Kevan valtuutetut päättivät, että vuonna 2024 työeläkemaksut olisivat keskimäärin noin 27,15 prosenttia näiden alojen palkkasummasta.

Julkisen talouden alijäämä syveni selvästi vuonna 2023 reaalitalouden heikon kehityksen ja tulojen kasvun hiipumisen myötä. Näkökulma pysyy vaikeana. Julkisen talouden sopeutus, ikääntyvän väestön palvelutarpeet ja väestörakenteen kehityksen alueelliset erot vaikuttavat vahvasti Kevan jäsenyhteisöjen toimintaan.

tulevina vuosina. Samaan aikaan työvoimapula vaivaa useita julkisen sektorin toimialoja.

Kevan tavoitteena on olla asiakkailleen palvelu- ja kustannustehokas kumppani. Näissä tavoitteissa onnistuimme. Kustannustehokkuus jatkoi paranemistaan, ja kokonaisliikekulujen suhde palkkasummaan laski 0,37 prosenttiin 2023. Mittari sisältää nettotoimintakulut (ml. sijoitustoiminta), lakisääteiset maksut ja poistot. Kokonaisliikekulut henkilöstöasiakasta kohden olivat noin 80 euroa.

Samaan aikaan asiakastytyväisyyttä kuvaavat mittarit paranivat jo valmiiksi korkealta tasolta sekä henkilöasiakkaiden kokemuksen että työnantajien tyytyväisyyden osalta.

Eläkehakemusten keskimääräiset käsittelyajat lyhenivät edelleen edelliseen vuoteen verrattuna ja olivat vanhuuseläkkeissä 4 päivää ja työkyvyttömyyseläkkeissä 27 päivää. Käsittelyaikamme olivat viime vuonna lyhyempiä kuin yksityisen eläkesektorin keskimääräiset vastaukset.

Kevassa tehtyjen eläkepäättösten määrä on ollut viime vuodet melko vakiintuneella tasolla. Vuoden 2022 poikkeuksellisen korkean eläkeindeksin aikaansaama hakuruuhka vanhuus-

eläkkeissä ja osittaisissa vanhuuseläkkeissä tasoittui. Vuonna 2023 eläkepäättöksiä tehtiin vajaat 67 000 kappaletta, missä on vähentymistä noin 11 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna.

Sekä henkilö- että työnantaja-asiakkaiden palveluiden kehityksessä painopisteemme oli edelleen sähköisten palveluiden laadun ja saavutettavuuden parantamisessa. Kaikkien digitaalisten palveluiden käyttäjämäärät kasvoivat voimakkaasti: kasvu verrattuna vuoteen 2022 vaihteli 10 ja 44 prosentin välillä palvelusta riippuen.

Vuosi 2023 oli Kevan luotsaaman Kestävä työelämää -hankkeen ensimmäinen kokonainen työskentelyvuosi. Hankkeessa autetaan julkisen alan organisaatioita palautumaan koronapandemiasta ja työkyvyttömyysriskien kasvusta ja kehitetään entistä parempia välineitä työkykyjohtamisen tueksi.

Käynnistimme henkilöstölle Onnistu muuttuvassa työelämässä -valmennuksen, joka pohjautuu vuonna 2022 yhdessä määritellyille hyvän asiantuntijatyön kulmakiville.

Hallitus hyväksyi loppuvuodesta Kevalle vastuullisuuden periaatteet, jotka linjaavat Kevan tehtävien kannalta olennaisimmat vastuullisuuteen liittyvät uskomukset ja kantavat periaatteet.

Valmistauduimme myös viettämään juhlavuotta 2024, jolloin Keva täyttää 60 vuotta.

Jaakko Kiander
toimitusjohtaja

Vanhuuseläkehakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli 4 päivää.

Hallituksen toimintakertomus 2023

Toimintaympäristö ja Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmä

Maailmantalous kehittyi vuonna 2023 vaihtelevasti. Tunnelmia leimasivat nopea inflaatio ja sitä seurannut rahapolitiikan kiristyminen, Venäjän hyökkäyssodan jatkuminen, Lähi-idän konflikti ja muut geopoliittiset jännitteet. Maailmankauppa kasvoi vaisusti.

Vuoden aikana maailmantalouden kasvu kuitenkin yllätti jokseenkin positiivisesti. Kasvu sai tukea etenkin vahvoista työmarkkinoista ja palveluiden kysynnästä. Vahvinta kehitys oli Yhdysvalloissa. Euroopassa ja Kiinassa oli vaisumpaa.

Inflaatio alkoi hidastua nopeasti heti vuoden alussa energiahintojen vetämänä, ja vuoden aikana myös pohjainflaatio kääntyi eri puolilla laskuun. Sen seurauksena rahapolitiikan kiristyminen päättyi kesän ja alkusyksyn aikana. Keskuspankkikorokojen laskun odotetaan alkavan vuoden 2024 aikana, minkä myötä markkinakorot kääntyivät laskuun vuoden 2023 lopulla.

Vuosi 2023 osoittautui rahoitusmarkkinoilla odotuksiin nähden varsin kohtuulliseksi. Pahimpien taantumahuolien väistymisen ja rahapolitiikan keventymisodotusten myötä osakkeet ja yritysten velkakirjat tuottivat verraten hyvin etenkin Yhdysvalloissa, ja myös Euroopassa tuotot olivat hyvät. Helsingin pörssin tuotto jäi negatiiviseksi epäsuotuisan toimialarakenteen myötä. Kevan sijoitussalkun tuotto oli 6,8 prosenttia.

Suomen talous ajautui vuonna 2023 taantumaan. Rakentaminen väheni tuntuvasti, investoinnit supistuivat ja myös yksityinen kulutus supistui. Työllisyysaste kääntyi laskuun ja työttömyys alkoi kasvaa kesällä, mutta historiallisesti työllisyys on yhä varsin korkealla

tasolla. Pula ammattitaitoisesta työvoimasta vaivaa edelleen useilla toimialoilla. Kevan jäsenyhteisöissä työvoimapula näkyy voimakkaimmin sosiaali- ja terveystaloudessa sekä varhaiskasvatuksessa, joissa sen odotetaan lähivuosina pahenevan.

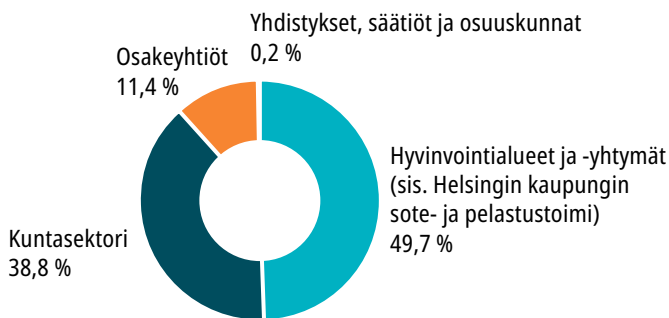
Reaalitalouden heikon kehityksen myötä julkisen talouden alijäämä syveni selvästi 2023. Julkisen talouden näkymä pysyy vaikeana. Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen pulmat kohdentuvat ennen kaikkea valtiontalouteen. Kuntataloudessa vuosi 2023 oli vielä poikkeuksellisen vahva varsinkin sote-uudistukseen liittyvien verotulojen ajoitustekijöiden vuoksi. Julkisen talouden sopeutus, ikääntyvän väestön palvelutarpeet ja väestörakenteen kehityksen alueellinen eriytyminen vaikuttavat vahvasti Kevan jäsenyhteisöjen toimintaan tulevina vuosina.

Kevan toiminta ja perustehtävien toteuttaminen jatkuivat vakaina. Kevan jäsenyhteisöjen eläkkeiden rahoituksen pitkän aikavälin näkymä pysyi niin ikään vakaana. Vakaa tilanne mahdollisti kunta-alan ja hyvinvointialueiden eläkemaksujen maltillisen alentamisen jatkamisen, ja valtuusto vahvisti vuoden 2024 maksutasoksi 27,15 prosenttia joulukuussa 2023.

Hyvinvointialueet käynnistyvät

Vuosi 2023 oli Kevan jäsenyhteisökentässä historiallinen, kun sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille. Samalla tehtävien rahoitusvastuu siirtyi kunnilta valtiolle, minkä myötä kuntatalous noin puolittui aiempaan nähden. Työntekijöiden eläkevakuuttaminen säilyi Kevassa.

Kevassa vakuutettu palkkasumma jäsenyhteisöittäin 2023

Hyvinvointialueilla ja -yhtymissä työskentelee noin 274 000 Kevassa vakuutettua. Hyvinvointialueiden palkkasumman osuus Kevassa vakuutetusta palkkasummasta on noin 50 prosenttia. (Lukuihin sisältyy Helsingin kaupungin sote- ja pelastustoimi.)

Kevassa muutokseen oli valmistauduttu huolellisesti, ja kumppanuuksien vakiinnuttaminen uusien työnantajien kanssa jatkui onnistuneesti 2023. Keva tuki hyvinvointialueita muutoksessa tarjoamalla tietoa ja työkaluja johtamisen, työeläkevakuuttamisen ja työhyvinvoinnin tueksi.

Palkkasumma ja eläkemeno kasvoivat nopeasti

Ansiot nousivat vuonna 2023 kunnissa ja hyvinvointialueilla yleistä ansiotasoa nopeammin palkkaohjelman ja hyvinvointialueilla lisäksi palkkojen yhteensovittamisen myötä. Kevan jäsenyhteisöjen palkkasumma kasvoi poikkeuksellisen paljon, 7,2 prosenttia. Vakuutettujen määrä kasvoi 2,6 prosenttia ja keskiansio 5,7 prosenttia. Valtiolla palkkasumma kasvoi 4,6 prosenttia ja kirkossa 3,6 prosenttia.

Työeläkkeiden indeksikorotukset olivat 2023 ja vielä 2024 poikkeuksellisen suuret menneen inflaation vuoksi. Työeläkeindeksi nousi 6,8 prosenttia vuonna 2023 ja 5,7 prosenttia vuonna 2024. Korkeasta indeksikorotuksesta huolimatta vuodenvaihteessa 2023–2024 ei tapahtunut vastaavaa eläkehakemusten kasvua kuin vuotta aiemmin, koska työeläkeindeksin ja palkkakertoimen ero oli huomattavasti edellisvuotta pienempi. Tulevien vuosien indeksikorotukset jäänevät selvästi pienemmiksi inflaation hidastuessa.

Koska Kevan jäsenyhteisöjen eläkemaksu aleni vuonna 2023, maksutulo kasvoi palkkasummaa hitaammin. Kokonaismaksutulo oli 6,10 mrd. eur (+4,8 %). Eläkemeno oli 6,75 mrd. eur (+9 %). Rahoituskate oli näin ollen 647 miljoonaa euroa negatiivinen, mikä katetaan sijoitusten tuotoilla.

Kevan hallitus päätti nostaa sijoitussalkun riskitasoa

Kevan hallitus päätti kesäkuussa 2023 nostaa sijoitussalkun riskitasoa. Sillä tavoitellaan korkeampaa pitkän aikavälin tuottoa. Osa eläkemenosta on vuodesta 2017 lähtien rahoitettu sijoitusten tuotoilla, ja niiden merkitys eläkkeiden rahoituksessa kasvaa tulevaisuudessa. Nykyrahaston noin 66 miljardista eurosta sijoitustuottoja on noin 48 miljardia.

Riskitason nosto toteutetaan käytännössä niin, että Kevan hallituksen linjaaman ja kokonaisriskitason määrittävän referenssiportfolion osakepainoa nostetaan asteittain. Varsinaisen sijoitusvarallisuuden riskitaso seuraa tätä kehitystä siitä mahdollisesti kuitenkin poiketen poikkeamavaltuuden puitteissa. Riskitason

nosto kasvattaa pitkän aikavälin tuotto-odotusta, mutta sijoitusvarallisuuden tuotto lyhyellä aikavälillä vaihtelee aiempaa enemmän.

Kevan jäsenyhteisöjen maksurakenne muuttui

Hyvinvointialueiden aloitus muutti Kevan jäsenyhteisöjen maksurakennetta. Maksu koostuu vuodesta 2023 alkaen TyEL:n tasoisesta palkkaperusteisesta maksusta sekä vanhan eläkemenerusteisen maksun korvanneesta tasausmaksusta. Tasausmaksua maksavat kunnat ja hyvinvointialueet, ja se ei riipu maksetuista palkoista. Vuonna 2024 palkkaperusteinen maksu on 24,4 prosenttia ja tasausmaksun kokonaismäärä on 632 miljoonaa euroa (2,75 % jäsenyhteisöjen palkkasummasta).

Kohti työeläkeuudistusta

Valtiovarainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö asettivat lokakuussa 2023 työryhmän selvittämään työeläkeuudistusta, jonka tavoitteena on vahvistaa julkista taloutta noin miljardilla eurolla pitkällä aikavälillä. Lisäksi on löydettävä keinot eläkevakuutusmaksutason pitkän aikavälin vakauttamiseen sääntöpohjaisen vakautusjärjestelmän avulla. Työn määräaika on 31.1.2025.

Kevan hoitaman eläkejärjestelmän rahoituksen tilanne on nykytiedoin lähtökohtaisesti vakaa pitkällä aikavälillä. Koska eläke-etuudet ovat nykyisin pääosin samanlaiset yksityisellä ja julkisella sektorilla, tulevan eläkeuudistuksen muutokset etuuksiin heijastuvat myös Kevan hoitamiin eläkkeisiin ja niiden rahoituksen näkymään lähtökohtaisesti sitä vahvistavasti.

Säädösmuutokset

Kevasta annetun lain eläkemaksuja koskevat muutokset tulivat voimaan 1.1.2023 alkaen. Eläkemaksut muodostuvat vuodesta 2023 alkaen työansioihin perustuvasta eläkemaksusta, työkyvyttömyyseläkemaksusta sekä tasausmaksusta. Lain mukaan jäsenyhteisöjen työansioihin perustuvan eläkemaksun ja työkyvyttömyyseläkemaksun tulee yhdessä olla keskimäärin samansuuruisia kuin työntekijän eläkelain mukainen työeläkevakuutusmaksu. Tasausmaksua maksavat kunnat ja hyvinvointialueet ja sen jakosuhteista on säädetty laissa.

1.4.2023 tuli voimaan Kevasta annettua lakia koskeva muutos, jolla säädettiin hyvinvointialueiden edustuksesta Kevan hallinnossa. Jatkossa Kevan valtuutettujen ja hallituksen kokoonpanossa on huomioitu myös hyvinvointialueiden edustus. Lisäksi samassa yhteydessä muutettiin Keva-lain 3 §:ää niin, että ammattikorkeakouluosakeyhtiöiden oikeutta pysyä Kevan jäsenyhteisöinä omistussuhteissa tapahtuvista muutoksista riippumatta jatkettiin vuoden 2035 loppuun.

Julkisten alojen eläkelakiin tuli 1.1.2023 alkaen kuntoutusta koskevia muutoksia. Työeläkekuntoutuksen kriteereihin tehtyjen muutosten tavoitteena oli yksinkertaistaa ja selkiyttää työeläkekuntoutuksen toimeenpanoa. Lisäksi tavoitteena oli parantaa ratkaisujen ennakoitavuutta, ratkaisukäytännön yhdenmukaisuutta sekä hakijoiden yhdenvertaisuutta. Uudistetut säännökset tarjoavat aiempaa selkeämmän perustan työeläkelaitosten ja Kansaneläkelaitoksen lakisääteisen vastuunjaon toteuttamiselle ammatillisessa kuntoutuksessa.

Samassa yhteydessä säädettiin myös kuntoutusetuuden keskeyttämisestä menettelyn

selkeyttämiseksi tilanteissa, joissa itse kuntoutus on keskeytynyt, mutta kuntoutusetuuden lakkauttamisen edellytykset eivät täyty. Lisäksi työeläkelaitosten ja Kelan välillä säädettiin regressimenettelyä, jonka tavoitteena puolestaan on sujuvoittaa takautuvasti myönnettyjen kuntoutusetuuksien käsittelyä mahdollistamalla laitosten välinen perintä etuudensaajaan kohdistuvan takaisinperinnän sijasta.

Joulukuussa 2023 hyväksyttiin työeläkelakien muutoksia, jotka tulivat voimaan vuoden 2024 alusta lukien. Julkisten alojen eläkelain osalta muutokset koskevat sähköisen palvelun edistämistä sekä sitä, että syksystä 2026 alkaen vuosittain annettavan ikäluokkakohtaisia eläkeikärajoja koskeva asetus voidaan antaa enintään kuukautta aiemman säännöksen sallimaa myöhemmin.

Asiakkuudet

Henkilöasiakkaat

Keva hoitaa noin 1,3 miljoonan julkisen sektorin työntekijän ja eläkkeensaajan työeläkepalveluita. Näistä vakuutettuja on noin 736 000 ja eläkkeensaajia 614 000.

Henkilöasiakkaiden asiointi Omat eläketietosi -palvelussa on kasvanut jokaisena vuotena aina vuodesta 2011 lähtien. Vuonna 2023 palveluun kirjautumisia oli jo noin 1,74 miljoonaa, kasvua edellisvuoteen verrattuna oli 6,4 prosenttia.

Asiakkaiden itsepalvelun suhdetta henkilökohtaiseen palveluun kuvaava itsepalveluaste oli koko vuoden osalta 92 prosenttia nousten edellisvuodesta noin 3 prosenttia. Palautetta antaneista asiakkaista lähes 92 prosenttia koki Omat eläketietosi -palvelun käytön vaivattomaksi.

Vuoden 2023 aikana Omat eläketietosi -palvelun käyttöliittymää täydennettiin uusilla toiminnallisuuksilla, muun muassa uudistamalla viestipalvelun konseptia. Hakemuspalvelun pohjan uudistaminen eteni.

Sähköisen asioinnin lisääminen Omat eläketietosi -palvelussa sekä paperittoman palvelun kasvattaminen olivat asiakasohjauksen painopisteinä. Vuoden aikana toteutettiin useita markkinointikampanjoita, joiden avulla tilausten määrää saatiin merkittävästi lisättyä. Asiakirjaprosesseissa hyödynnettiin Suomi.fi-kanavaa ja kasvava osa Kevan asiakaskirjeistä toimitettiin vain sähköisesti.

Henkilöasiakkaiden neuvontanumeroihin soitettiin vuoden 2023 aikana yhteensä noin 121 300 kertaa. Puheluista noin 80 prosenttia koski eläkeneuvontaa ja loput maksu- ja työkykyasioita. Puheluiden määrä vuositason vakiintui

normaaliin edellisen vuoden indeksiasioiden ja osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ruuhkakysynnän jälkeen. Asiakkaat arvostavat puhelinpalvelussa asiantuntijuutta ja ystävällisyyttä. Vaivattomaksi puhelinpalvelussa asiointiin koki yli 93 prosenttia palautetta jättäneistä asiakkaista.

Keva tuotti henkilöasiakkaille 10 eläkeinfotilaisuutta eri teemoissa webinaareina. Infot tavoittivat noin 7 100 asiakasta ja asiakastytytyväisyys (CES) tilaisuuksista oli 89,5 prosenttia.

Verkkopalveluiden käyttö kasvoi edelleen vuonna 2023. Kevan verkkosivuilla käytiin lähes 3,7 miljoonaa kertaa (3 684 023 sivukäyntiä), jossa oli kasvua edellisvuoteen verrattuna lähes 24 prosenttia. Henkilöasiakkaalle -osion sivuilla oli noin 2,4 miljoonaa käyntiä. Koko keva.fi-sivuston suosituin sivu oli edelleen Omat eläketietosi -palvelun sivu, jolla oli noin 1,6 miljoonaa käyntiä.

Varsinaiseen Omat eläketietosi -palveluun kirjautumisten määrä kasvoi maltillisesti edellisvuoden ruuhkapiikin jälkeen. Palveluun kirjautumisia oli jo noin 1,74 miljoonaa ja kasvua edellisvuoteen verrattuna 6,4 prosenttia.

Viestipalvelun kautta vastattiin noin 56 200 henkilöasiakkaan tiedusteluun. Verkkosivuilla asiakkaiden kysymyksiin vastasi myös neuvontarobotti Ilona, jonka kanssa käytiin noin 58 700 keskustelua. Asiakkaalle pystyttiin antamaan vastaus noin 87 prosentissa tapauksista.

Keva keräsi asiakkaiden palautetta kattavasti eri palvelukanavissa. Vuoden 2023 aikana henkilöasiakkailta saatiin palautetta yli 50 000 kappaletta. Palautteiden määrä säilyi ennallaan

vuodesta 2022. Kertyviä palautteita käytiin läpi jatkuvasti ja palveluihin tehtiin sen perusteella muutoksia.

Palvelussa onnistumisen mittarina käytimme asiakkaiden kokemusta asioinnin vaivattomuudesta (CES). Vuonna 2023 vaivattomaksi asioinnin kanssamme koki keskimäärin 92 prosenttia palautetta jättäneistä asiakkaista. Vaivattomuuden kokemus on kehittynyt myönteisesti viime vuodesta. Kokemus kehittyi eniten sähköisessä Omat eläketietosi -asiointipalvelussa, jossa tulos nousi edelliseen vuoteen verrattuna 3 prosenttiyksikköä.

Vuoden 2023 aikana jatkettiin henkilöasiakkaiden palveluiden ja palveluprosessien kehittämistä yhä paremmin asiakkaan tarpeet huomioiviksi.

Kehittämistyö pohjautui vahvasti kerätyn asiakastiedon ja liiketoimintatiedon analysointiin ja hyödyntämiseen. Vuoden aikana rakennettiin muun muassa kattava Power BI -raportoinnin kokonaisuus syvän asiakasymmärryksen tueksi sekä käytettiin tekoälyä asiakaspalautteiden analysoinnissa.

Asiakastietoa hyödynnettiin organisaation yhteiskehittämisessä ja asiakaslähtöisen toimintamallin vahvistamisessa. Myös tiedolla johtamista osaamisalueena vahvistettiin henkilöasiakasprosesseissa.

Vuoden aikana asiakasraatitoiminnan prosessi ja roolitus uudistettiin ja raati otettiin osaksi tietoon pohjautuvaa palveluiden kehittämisprosessia. Asiakasraadilla haetaan kehittämisprosesseihin tehokkuutta ja palveluiden parempaa osuvuutta asiakastarpeeseen nähden.

Työnantaja-asiakkaat 31.12.2023

Tyypiryhmä	Kpl
Kunta-ala ja hyvinvointialueet	1 084
Kunnat ja kaupungit	309
Kuntayhtymät	90
Hyvinvointialueet ja -yhtymät	24
Osakeyhtiöt	638
Yhdistykset ja säätiöt	18
Muut kuntaorganisaatiot	5
Muut järjestelmät	820
Valtion työnantaja-asiakkaat	563
Kirkon organisaatiot	254
Kelan työnantaja-asiakkaat	1
Suomen Pankin organisaatiot	2
YHTEENSÄ	1 904

Työnantaja-asiakkaat

Kevalla oli vuoden 2023 lopussa yhteensä noin 1 900 työnantaja-asiakasta. Näistä hieman reilu puolet oli kunta-alan ja hyvinvointialueiden organisaatioita ja hieman alle 600 valtiotyönantajia. Loput ovat kirkon organisaatioita. Lisäksi Kela ja Suomen Pankki ovat Kevan työnantaja-asiakkaita.

Valtaosalle Kevan työnantaja-asiakkaista vuosi 2023 on ollut monin paikoin historiallinen. Vuosikymmenten aikainen sote-palveluiden kuntaperusteisuus loppui, kun uudet hyvinvointialueet aloittivat 1.1.2023. Tämä on merkinnyt uuden opettelua ja uuteen kontekstiin totuttelua kunnissa, hyvinvointialueilla sekä valtion organisaatioiden puolella. Kun sote- ja pela -palvelut siirtyivät 21 alueelle ja Helsingin kaupungille, samalla TE24-uudistuksen valmistelua tehtiin jo täyttä vauhtia. Tämäkin reformi koskettaa laajasti kuntakenttää kuten myös valtionhallintoa, erityisesti työvoima- ja elin-

keinojen kanssa kytköksissä olevia organisaa-
tiota.

Kuitenkin edelleen suurin yksittäinen, lähes poikkeuksetta asiakaskohtaamisissa korostunut asia on työvoimapula, joka on koko maata ja eri toimialoja kuormittava ongelma. Tämä näkyy konkreettisesti myös odotuksissa ja toiveissa Kevan suuntaan. Työkykyjohtaminen on tullut yhä vahvemmin eri asiakasorganisaatioiden johdon agendoille, erityisesti sen kasvanut merkitys näkyy hyvinvointialueiden johtoryhmätyössä. Tapasimme kevään-kesän työkykyjohtamisen valmennuskokonaisuuden aikana noin 100 hyvinvointialueiden johtoryhmän ja HR:n edustajaa eri puolelta Suomea. Kyselymme tuloksissa 80 prosenttia vastaajista katsoi, että työkykyjohtaminen noussut pysyvästi johdon agendalle.

Sote-uudistus on näkynyt paljon työnantaja-asiakkaiden kanssa tehdyssä työssä vuonna 2023. Strategisesti tärkeä tavoite hyvinvointialueiden onnistuneesta haltuunotosta ja kumppanuuden rakentamisesta toteutui hyvin. Myös kumppanuus uudistuneiden kaupunkien ja kuntien kanssa jatkui hyvällä tasolla vuonna 2023. Samoin valtion ja kirkon organisaatioiden kanssa asiakassuhteissa tapahtui positiivista kehitystä.

Vuotta 2023 leimasi Kevan luotsaaman Kestävää työelämää -hankkeen ensimmäinen kokonainen työskentelyvuosi. Kestävää työelämää -hankkeessa autetaan julkisen alan organisaatioita palautumaan koronapandemiasta ja työkyvyttömyysriskien kasvusta ja kehitetään entistä parempia välineitä työkykyjohtamisen tueksi. Hanke saa valtion avustusta EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä rahoitettavasta Suomen kestävä kasvun ohjelmasta.

Loppusyksystä 2023 toteutetun työnantaja-asiakastutkimuksen mukaan Kevan työnantaja-asiakkaiden asiakaskokemus on pysynyt korkealla tasolla. Painotetuissa yleisarvosanoissa tapahtui hiuksenhieno lasku (v. 2023 84,4 – v. 2022 84,8) mutta puolestaan suositellu-
indeksi (NPS) on edelleen noussut ja on nyt 57 (2022: 54). Kevan vahvuuksia asiakkaiden näkökulmasta ovat edelleen sujuva yhteistyö ja asiantuntemus. Eläkevakuuttaminen toimii asiakkaiden odottamalla tavalla ja saa paljon kiitosta. Työkykyjohtamisessa onnistuminen on asiakkaille koko ajan tärkeämpää ja tällä alueella myös odotukset Kevaa kohtaan ovat kasvavia. Asiakassegmentteinä tarkasteltuna mm. yleisarvosana on varsin tasainen. Tutkimuksen keskeinen johtopäätös olikin, että Kevan tarjoamat palvelut näyttävät vastaavan hyvin asiakkaiden tarpeisiin ja odotuksiin.

Asiakasyhteistyöstä yli 80 prosenttia toteutettiin verkkovälitteisesti.

Työkyvyn tuki ja moniammatilliset tiimit

Kevassa työkykyjohtamisen ytimessä ovat moniammatilliset tiimit, jotka on muodostettu työnantaja-asiakkaiden kokonaispalvelun ja asiakaskokemuksen kehittämiseksi. Moniammatillisissa tiimeissä yhdistyvät työnantaja-palvelut sekä erityisesti työkykyratkaisujen ja vakuuttamisen asiantuntijoiden keskinäinen dialogi ja yhteistyö. Vuoden aikana moniammatillisten tiimien toimintaa vakioitiin ja loppuvuodesta toteutettiin sisäisen tarkastuksen arvio toiminnan vahvuuksista ja jatko-kehittämiskohteista. Kehittämiskohteita tullaan viemään arkeen vuoden 2024 aikana.

Hyvinvointialueuudistus heijastui merkittävä-
lä tavalla myös henkilöasiakkaisiin ja heidän

työkykynsä tukemiseen. Vuoden 2023 alussa Keva nosti esille osatyökykyisten työkykyprosessien jatkuvuuden tai haltuun ottamisen haasteet sekä keinoja, joilla niihin voi vaikuttaa.

Osatyökykyisten työntekijöiden työkykyprosessien toimivuus oletettavasti heijastui myös alkuvuoden eläke- ja etuushakemuksiin. Ammatillisen kuntoutuksen hakemusmäärät ovat olleet jo useamman vuoden laskevia, ja erityisesti alkuvuoden hakemusmäärissä oli merkittävää vähentymistä verrattuna edellisen vuoden vastaavaan aikaan. Kokonaisuutena ammatillisen kuntoutuksen hakemusmäärät vuodelta 2023 laskivat noin 9 prosenttia.

Samaan aikaan ammatillisen kuntoutuksen hakemuksia hylättiin enenevästi. Vuonna 2023 vain 52 prosenttia hakijoista sai hakemuksensa myönteisen päätöksen. Tätä kehitystä selittänevät osittain ammatillista kuntoutusta varhaisempien tukimuotojen, kuten osasairauspäiväraha, korvaava työ tai työterveyshuollon työkokeilu, lisääntynyt käyttö. Ammatillisen kuntoutuksen hylkäävien päätösten kasvu on koko työeläkealaa koskeva haaste. Yhtenä selityksenä ilmiölle on myös se, että työeläke-toimijat ovat tiukentaneet työkyvyttömyyden todennäköisen uhkan arviointia. Lakitasolla työeläkekuntoutuksen edellytykset eivät tältä osin muuttuneet vuonna 2023, mutta aikaisemmin työeläkekuntoutuksen myönteiseen päätökseen saattoi oikeuttaa myös mahdollinen työkyvyttömyyden uhka.

Kevan kuntoutuksen uudet palveluntuottajat aloittivat vuoden 2023 alussa. Samalla Kevassa uudistettiin ammatillisen kuntoutuksen palveluntuottajia koskevat prosessit. Uudistus koski järjestelmäuudistusten ja automaation lisäämisen ohella myös palveluntuottaja-

prosessin sisältöä, mm. kuntoutujan valinnanvapautta kuntoutusohjaajan valitsemisessa lisättiin sekä erityisesti opintoihin, uudelleen koulutukseen kuntoutusrahaa saavien työntekijöiden palveluita uusittiin.

Samassa yhteydessä uudistettiin hylkäävän päätöksen saaneiden tuki (aikaisemmin tilan selvittely). Vuoden 2023 alusta hylkäävän päätöksen saaneen ohjauspalvelua voidaan myöntää sekä ammatillisen kuntoutuksen että työkyvyttömyyseläkkeen hylkäävän päätöksen saaneelle.

Myös osatyökyvyttömyyseläkehakemusten määrä laski vuonna 2023 merkittävästi, noin 8 prosenttia. Osatyökyvyttömyyseläkkeen hyödyntäminen työssä jatkamisen tukemiseen heikentyneestä työkyvystä huolimatta on ollut julkisen sektorin vahvuus jo pitkään, joten vuoden 2023 kehitys on huolestuttava.

Kevan moniammatilliset tiimit yhdistävät asiakkuudenhoidossa työnantaja- ja henkilöasiakkaiden prosessit kokonaisasiakkuudeksi. Henkilöasiakkaan työkykyprosessin ilmiöiden tunnistaminen ja niiden hyödyntäminen työnantaja-asiakkaiden työkykyjohtamisen tukemiseen on osa moniammatillisten tiimien asiakastyötä. Samalla pyritään tunnistamaan uusien digitaalisten palveluiden tarpeita. Vuonna 2023 kehitettiin edelleen turvalomakkeita, joilla sekä henkilö- että työnantaja-asiakkaat voivat ilmoittaa eläke- ja etuuskäsittelyyn tai muihin tarkoituksiin tarvittavia tietoja tietoturvalisellä tavalla. Työnantaja-asiakkaiden viestipalvelun sisäistä prosessia kehitettiin Kevassa 2023 aikana ja kehitystyö jatkuu vuoden 2024 puolella.

Keva solmi vuosille 2023–2025 strategisen Kumppanuussopimuksen Jyväskylän ammatti-

korkeakoulun kanssa. Sen puitteissa tehdään yhteistyötä ja pyritään kehittämään mm. ammattillisen kuntoutuksen osaamista sekä työkykykoordinaattori-koulutusta.

Kestävää työelämää -hanke

Kestävää työelämää -hanke pääsi vuoden 2023 alusta lähtien hyvään vauhtiin. Vuoden alussa allekirjoitimme yhteistyösopimukset hankkumppanuudesta 29 julkisen alan työnantajan kanssa. Hanketta lähdettiin viemään eteenpäin 14 hyvinvointialueen, 10 kuntaorganisaation sekä valtion turvallisuus alan kanssa. Myös kirkon työnantajien kanssa päästiin liikkeelle keväällä verkostomaisena toimintana osana Työkykyjohtamisen osaamisen kehittämisen -projektia.

Hankkeen seitsemän palvelukehitys- ja asiakaspilottia ovat edenneet hyvässä aikataulussa ja suunnitelman mukaan. Asiakaskokemus on ollut erittäin vahvaa ja palaute monin paikoin kiittävää. Viime vuoden asiakastapaamisten NPS oli hankkeen projekteissa yhteensä 84.

Hankeessa kehitettiin vuoden aikana kolmea digitaalista palvelua. Kevan Pulssi kyselyn konseptia rakennettiin ja pilotoitiin hankeorganisaatioiden kanssa. Työkyvyttömyysriskin ennakkoinnin työvälineille kehitettiin konsepti sekä rakennettiin palvelusta ensimmäinen versio, joka saatiin pilotointivalmiiksi vuoden lopussa. Kevan Kestävä ura sovelluksen tekninen alusta saatiin pilotointivalmiiksi ja ensimmäiset sisällöt valmistuivat vuoden lopussa.

Työterveysyhteistyön -projektissa edettiin asiakaskohtaisten tilannekuvien pohjalta organisaatiokohtaisten mallien kehittämiseen. Työkykyjohtamisen osaamisen kehittämisen projektissa kaikki pilottiorganisaatiot etenivät

kehittämistyöhön ja ensimmäiset tuotokset Kevan oppimisympäristöön saatiin valmiiksi. Työurasuunnittelun keinoja -projektissa Työuravalmentaja -pilotti saatiin käyntiin lähes kaikissa organisaatioissa ja viimeisetkin organisaatiot käynnistävät sen alkuvuodesta 2024. Lisäksi organisaatiot veivät omia työurasuunnittelun projektejaan eteenpäin. Masennuksen vuoksi kuntoutus tuella olevien työelämäyhteyttä tukeva työkokeilu saatiin vuoden aikana loppusuoralle ja loppuraporttia lähdettiin kokoomaan. Pilottikokeilun tulosten pohjalta hankkeessa käynnistettiin vuoden loppupuolella vielä uusi projekti, jonka tavoitteena on kehittää työvälinettä esihenkilötyön tueksi masennuksesta aiheutuvien poissaolojen ennaltaehkäisemiseksi.

Hankkeen tutkimusprojektissa edettiin, suunnitelma täsmentyi ja keväällä 2023 kerättiin aineisto työterveysyhteistyö ja työkykyjohtaminen julkisella alalla tutkimusta varten. Tutkimukseen osallistuivat nyt uutena vastaajajoukkona esihenkilöt hankeorganisaatioista. Tutkimustulokset julkaistiin joulukuussa ja esiteltiin laajalle yleisölle tutkimuksen julkaisuwebinaarissa. Seuraavan kerran tutkimus toistetaan alkuvuodesta 2025 ja se palvelee siten myös hankkeen vaikutustenarviointia.

Hankkeen määrällisenä tavoitteena on saada mukaan vähintään 600 julkisen alan työpaikkaa vuoden 2024 loppuun mennessä. Tässä työssä Kevan verkostot ja tapahtumat ovat keskeisessä roolissa, ja suunnitelma hankkeen projektien levittämisestä rakentui kevään 2023 aikana: syksyllä Työterveysyhteistyön johtaminen oli valtakunnallisen ja kahdentoista alueellisten verkostojen teemana. Niissä jaettiin työterveysyhteistyön -projektin antia ja yhteis-kehitettiin työterveysyhteistyön johtamista.

Valtakunnallisessa verkostossa yhteiskehitettiin Kevan Pulssi -kyselyä ja digitaalisia työvälineitä työkyvyttömyysriskin ennakointiin. Verkostojen ja tapahtumiemme kautta raportoimme vuoden lopussa jo yli 400 julkisen alan työpaikkaa, jotka ovat jollakin tavalla olleet mukana hankkeen toimenpiteissä.

Digitaaliset palvelut

Kaikkien digitaalisten palveluiden käyttäjämäärät kasvoivat voimakkaasti, kasvu verrattuna vuoteen 2022 vaihteli 10 ja 44 prosentin välillä.

Työnantajan verkkopalvelun kautta työnantaja-asiakkaat pääsevät hoitamaan eläkevakuuttamiseen liittyviä asioita, hankkimaan tilastotietoa ja ottamaan käyttöön työkaluja mm. työkykyriskien hallintaa varten. Verkkopalvelun merkitys asiointikanavana on edelleen kasvanut ja sitä käyttää valtaosa työnantajista. Työnantajan verkkopalvelun käyttäjämäärät ja käyttöaktiivisuus jatkoi kasvuaan. Verkkopalvelun käyttöä lisäsivät erityisesti viestipalvelun uudistukset sekä eläkemaksuosion raportoinnin parannukset. Vuoden lopussa asiakkaat pääsivät verkkopalvelun kautta katsomaan työkyvyttömyysriskin hallintaan tarkoitettua uudistettua tilannetietokokonaisuutta. Verkkopalvelun kehittämisessä keskityttiin erityisesti käytön sujuvuuteen ja helppokäyttöisyyteen. Verkkopalvelun suositteluindeksi nousi edellisvuoteen verrattuna.

Julkisen alan työkyvyttömyyskustannukset kokoavan Avaintiedot-verkkopalvelun kattavuus on vakiintunut hyvälle tasolle erityisesti isojen organisaatioiden keskuudessa. Soteuudistus toi omat haasteensa Avaintietojen tietojen näkyvyyden osalta. Avaintietojen koko hyöty-potentiaali avautuu sote-asiakkaille vuon-

na 2024. Uudistuksena Avaintiedoissa otettiin käyttöön ennakoivaan työkykyjohtamisen toimintaa tukeva TK-laskuri.

Työhyvinvoinnin ja työkykyjohtamisen kehittämistä tukevassa Kyselyt -palvelussa Kevan työnantaja-asiakkaiden tekemien kyselyiden määrä kasvoi vuodesta 2022. Kyselypalvelun käytettävyyttä parannettiin ja toiminallisuutta lisättiin. Asiakkaat ovat kokeneet palvelun erinomaiseksi.

Työkykyjohtamisen digitaalinen Oppimis-ympäristö käyttö jatkoi hyvää kasvua vuonna 2022. Käyttölisenssien määrä oli merkittävästi suurempi edellisvuoteen verrattuna. Oppimis-ympäristön etusivu uudistettiin ja tämän myötä palveluun tuli kuusi uutta oppimiskokonaisuutta. Palvelu mahdollistaa asiakkaille ajasta ja paikasta riippumattoman osaamisen kehittämisen ja tukee muiden digitaalisten työelämäpalvelujen käyttöä.

Työkykypolkuja-oppimispelin käyttö lisääntyi ja peliä hyödyntävien organisaatioiden määrä kasvoi. Digitaalinen oppimispeli tekee näkyväksi työkyvyn tuen prosessit ja toimijoiden yhteistyön sekä havainnollistaa, millaisia mahdollisuuksia on vaikuttaa työkyvyttömyyden kustannuksiin. Vuoden 2023 aikana lanseerattiin työkykypolkuja peliin uusi sote hahmo.

Verkostoyhteistyö ja kumppanuudet

Verkostopalveluiden kehittäminen ja vakiinnuttaminen osaksi asiakkaiden työkykyjohtamisen tukea jatkui strategian (ja Kestävää työelämää verkostoja koskevan kehittämissuunnitelman) mukaisesti. Vuoden aikana verkostopalvelu uudelleenmuotoiltiin ja konseptoitettiin. Kehitystyön tuloksena Kevan tapahtumat ja verkostot muodostavat uuden palvelukokonaisuuden ja

palveluntuottamisen toimintamallin sekä palvelun tuottamista varten muodostettiin yt-menettelyn kautta uusi palveluryhmä.

Kevan johtamissa valtakunnallisessa, alueellisissa ja hyvinvointialueiden HR-valmistelijoiden hva-verkostossa asiakkaat saivat ajankohtaista työkykyjohtamistietoa sekä saivat ja jakoivat ideoita, toimintamalleja ja oppeja työkykyä vahvistavan toiminnan kehittämiseen omissa organisaatioissaan. Kestävä työelämää -hankkeen puitteissa asiakkaat ovat lisäksi osallistuneet työterveysyhteistyön johtamisen yhteiskehittämiseen, ja niiden anti on ko. osaprojektilla käytettävissä. Sama koskee Kevan Pulssi- ja Työkyvyttömyysriskin ennakointi -osaprojekteja.

Myös työelämän kehittämistä saaneet asiakasorganisaatiot verkostoituivat aktiivisesti Kevan johdolla.

Verkostoihin liittyneiden ja tilaisuuksiin osallistuneiden asiakasorganisaatioiden määrä on jatkanut kasvuaan. Vuoden 2023 lopussa verkostoissa on 711 työnantajaorganisaatiota ja 1447 henkilöä. Erityisesti syksyn 2023 alueelliset toteutukset ovat keränneet kiitosta: alueellisten verkostotapaamisten (12 kpl) NPS:n keskiarvo on 87,5 ja valtakunnallisen verkostotapaamisten NPS:n on parhaimmillaan ollut 73. Kestävää työelämää -hankkeen myötä on tavoitettu 430 uutta työntajaa verkostopalvelujen piiriin (tavoite 600 uutta työntajaa).

Työkykyjohtamisen organisaatiokohtaista konsultointia toteutettiin kasvavasti asiakkaiden tilanteista ja tarpeista lähtien eri syvyystasoin osana organisaatiokohtaisia asiakassuunnitelmia. Tavoitteena oli myös osana asiantuntijan tuottamaa palvelua motivoida ja perehdyttää asiakkaita käyttämään itsepalveluna oppimis-

ympäristöä, oppimispeliä, Avaintietoja ja henkilöstökyselyitä.

Kevan työnantaja-asiakkaille ja sidosryhmille toteutettiin laajaa tapahtumatarjontaa valtaosin webinaarein työkyvyttömyysriskin vähentämisen, sujuvan työeläkevakuuttamisen ja Kevakumppanuuden edistämiseksi. Webinaareja kohdennettiin muun muassa henkilöstö- ja talousjohdolle, esihenkilöille ja hr-toimijoille, eläkeasioiden yhteyshenkilöille, työterveysluoloille sekä ay-toimijoille. Työnantaja-asiakkaille suunnatun tapahtumatarjonnan määrää vähennettiin ja niiden osallistujamäärien kasvua tavoiteltiin. Organisaatioiden osallistumiskerrat kasvoivat 5 prosenttia ja yksittäisten osallistujien 11 prosenttia. Webinaarien asiakaskokemus oli hyvällä tasolla, kuten viime vuonnakin.

Keva-päivän teemana oli ”Työ hyvinvoinnin rakentajana”. Tapahtumaan osallistui verkossa yhteensä 1010 henkilöä, joka on yli 30 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna.

Kumppanuusyhteistyön osalta Keva jatkoi Suomen Kuntaliiton, KT Kuntatyöntäjien ja FCG:n kanssa kunta-alan esimiesten ja keski-johdon EKJ-johtamisvalmennusta. Kuluneen vuoden aikana Keva jatkoi mukana Työ 2.0 Lab -verkostoyhteistyössä, mikä on uudenlainen valtionhallinnon työskentelytila, joka toimii fyysisenä ja henkisenä alustana monialaiselle yhteiskehittämiseksi. Viime vuoden aikana verkostoyhteistyötä vietiin uudelle tasolle erillisen ekosysteemikoulun voimin, johon myös Kevasta osallistui asiantuntijoita.

Kehittämistä ja tutkimustoiminta

Työelämän kehittämistä on kilpailtua rahoitusta, joka mahdollistaa innovatiivista ja

vaikuttavaa kehittämistoimintaa työkykyriskien vähentämiseksi kunta-alalla, hyvinvointialueilla ja evankelisluterilaisessa kirkossa. Vuonna 2023 kehittämisrahan hakuprosessia kehitettiin siten, että asiakkailta oli mahdollisuus hakea rahoitusta kahtena ajankohtana: keväällä ja syksyllä. Hakemuksia kehittämisrahaan saapui keväällä 8 kpl ja syksyllä 28 kpl, eli yhteensä 36 kpl. Arviointiraadin esityksen pohjalta Kevan työelämän kehittämisrahoitusta sai 15 Kevan työnantaja-asiakasta, yhteensä 596 000 euroa.

Vuonna 2023 kehittämisrahaa saaneiden hankkeissa painottuivat muun muassa esihenkilötyön kehittäminen sekä työura- ja ikäjohtamisen vahvistaminen. Työturvallisuuslain muutoksen voimaantulo kesäkuun alussa heijastui kehittämistyön tavoitteissa. Hankkeissa tuotiin esille työurien tuen tarve ikääntyvien osalta, mutta toisaalta myös työurajohtaminen osaamisen kehittäminen työuran kaikissa vaiheissa. Osatyökykyisten työurien tukeminen ja työkyvyttömyysriskien ennakointi näkyvät luonnollisesti hankesuunnitelmissa.

Kehittämishankkeiden suunnitelmissa näkyi, että työkykyjohtaminen nähdään entistä enemmän osana työn ja työyhteisön kokonaisvaltaista johtamista. Työkykyjohtamisen kehittäminen on myös työn tekemisen, työyhteisöjen, osaamisen ja työn sisällön kehittämistä.

Tutkimustietoa julkisen alan työhyvinvoinnista, työkyvyn johtamisesta ja työterveysyhteistyöstä sekä työkyvyttömyyden kustannuksista julkaistiin Kevatutkii-verkkosivulla.

Keva julkaisi tutkimukset julkisen alan työhyvinvoinnista sekä työkyvyn johtamisesta ja työterveysyhteistyöstä, joista molemmista järjestettiin webinaari. Jälkimmäisen tutki-

muksen avulla arvioidaan Kevan Kestävää työelämää -hankkeen vaikutuksia, ja hankkeeseen osallistuvissa organisaatioissa kartoitettiin myös esihenkilöiden näkemyksiä työkykyjohtamisesta. Keva analysoi aikaisempien vuosien tavoin kunta-alan eri ammatti- ja ikäryhmien sairauspoissaolojen kehitystä Avaintiedot-palvelussa vuodesta 2019 alkaen. Lisäksi Keva teki työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä selvityksen ensimmäisen sairauspoissaolopäivän palkattomuudesta ja ns. omavastuupäivien jakautumisesta kunta-alalla. Keva julkaisi näiden lisäksi tilastotutkimuksen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen (ove) käytöstä julkisella sektorilla. Tutkimus tuotti tietoa mm. oven valinneiden sosiodemografisista taustatekijöistä ja eläketurvan tasosta.

Keva jatkoi tutkimusyhteistyötä erityisesti Työterveyslaitoksen kanssa ja laajensi tutkimusyhteistyötä Etlan kanssa taloudellisissa kysymyksissä osana Kestävää työelämää -hanketta. Vuonna 2023 oli käynnissä viisi tutkimusta, joissa Keva on mukana ohjausryhmässä. Yhteistyöhankkeiden osana Keva järjesti Työterveyslaitoksen kanssa tutkimuswebinaarin koskien osatyökykyisten työssä jatkamisen ratkaisuja ja osallistui terveystyöryhmästä etätöissä käsittelevään yhteiswebinaariin. Lisäksi Keva rahoitti Tilastokeskuksen Työolotutkimusta ja toimii sen asiantuntijaryhmässä.

Keva tuotti tutkittuun tietoon ja rekisteriaineistoihin pohjautuvia eläke-ennusteita. Kevan eläköitymisennusteeseen koottiin ensi kertaa tiedot myös hyvinvointialueiden eläkkeelle siirtyvistä. Ennusteraportissa tarkastellaan entiseen tapaan myös kunta-alan, valtion ja kirkon alan henkilöstön ennustettua eläköitymistä. Lisäksi Kevassa kehitettiin työkaluja julkisen alan työntekijöiden työkyvyttömyyden

ennustamiseen. Uuden ennustemallin avulla on mahdollista tarkastella aiempaa tarkemmin työkyvyttömyyseläkeriskiä eri työntekijäryhmissä sekä vertailla ryhmiä riskiin vaikuttavien tekijöiden avulla.

Keva toteutti lisäksi kaksi työkyvyttömyysriskiin liittyvää tilaustutkimusta, joista toisessa selvitettiin kuntapäätäjien käsityksiä kuntien työvoiman saatavuudesta, työhyvinvointiasioiden käsittelystä kuntien strategioissa sekä päätöksenteossa ja toisessa käsiteltiin eläkeläisten työskentelyä sekä kansalaisten eläketietoutta.

Vuoden 2023 alussa julkaistiin myös Kevan eläköitymisennusteen pohjalle laadittu tilaus selvitys valtakunnallisista ja maakunnallisista työvoimatarpeista, jossa yhdistettiin alueellisia koulutuspaikkatietoja ja työvoimatilastoja Kevan eläketilastoihin.

Keva seuraa T-median tilaustutkimuksen avulla Kevan maineen kehitystä joka toinen vuosi. Maine on pysynyt aiempien vuosien tasolla ja on työeläkeyhtiöiden tapaan kohtalaisella tasolla.

Eläkkeet ja etuudet

Eläkehakemusten käsittelyä tehostettiin edelleen vuonna 2023. Keva saavutti käsittelyaikatavoitteet kaikissa eläkelajeissa. Toimeentulon katkeamattomuutta mittaava palvelutaso pysyi vakaana ja ylitti tavoitteen. Vakuutettujen asiakastytyväisyys säilyi erinomaisella tasolla.

Sähköisten hakemusten osuudelle asetettu tavoite saavutettiin. Kaikista eläkehakemuksista 62,2 prosenttia tehtiin sähköisesti Kevan Omat eläketietosi -palvelussa vuonna 2023 (63,1 prosenttia vuonna 2022). Lisäksi 7,7 prosenttia eläkehakemuksista saapui sähköisesti muun muassa Kelan kautta. Paperitonta palvelua kyettiin myös muilta osin edistämään.

Kevaan saapui eläkehakemuksia yhteensä 11 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2022. Hakemusmäärät laskivat kaikissa muissa eläkelajeissa paitsi perhe-eläkkeissä ja täysissä työkyvyttömyyseläkkeissä.

Vanhuuseläkehakemusten määrä laski 16 prosenttia ennätysvuodesta 2022 ja se palasi vuoden 2021 tasolle. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen hakemusmäärä oli noin 7 300. Se oli kolmanneksen pienempi kuin huippuvuonna 2022, mutta noin 3 000 isompi kuin sitä edeltävinä vuosina. Hakemusmäärät tasoittuivat eikä vuoden 2022 lopun kaltaista hakemusröppyä tullut. Vaikka työeläkeindeksin mukainen työeläkkeiden korotus vuoden 2024 alusta oli varsin suuri, ero palkkakertoimeen oli niin pieni, ettei eläkkeen hakemisessa kannattanut kiirehtiä.

Perhe-eläkehakemusten määrä kasvoi 8 prosentilla ja se oli ennätystasolla. Kasvun taustalla näkyvä kuolleisuuden kasvu sekä vuoden 2022 alusta voimaan tullut perhe-eläkeuudistus, jossa lasten perhe-eläkeoikeutta pidennettiin kahdella vuodella ja avolesket saivat tiettyin

edellytyksin oikeuden leskeneläkkeeseen. Keva tehosti perhe-eläketiedottamista, jotta keneltäkään siihen oikeutetulta ei jäisi eläke hakematta.

Työkyvyttömyyseläkehakemusten kokonaismäärässä oli hieman laskeva trendi (-2,5 prosenttia). Osatyökyvyttömyyseläkehakemusten määrä laski 8 prosentilla. Edellisen kerran niitä on ollut näin vähän vuonna 2017. Täysinä työkyvyttömyyseläkkeitä haettiin 1,2 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin.

Ammatillisen kuntoutuksen hakemusmäärät laskivat lähes 9 prosentilla vuodesta 2022. Kuntoutushakemusten trendi on ollut laskeva jo monta vuotta. Vuonna 2023 kuntoutushakemuksia saapui noin 5 800, kun vielä vuonna 2018 hakemusmäärä oli yli 8 100.

Saapuneet hakemukset ja päätökset

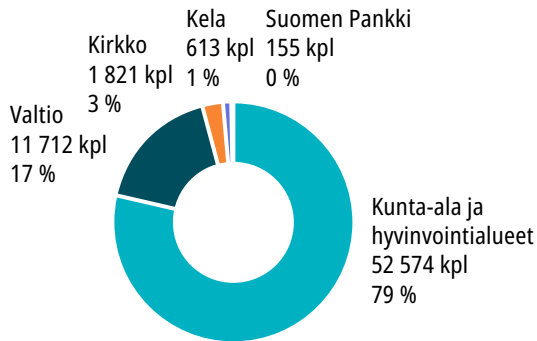
Hakemuksia Kevaan saapui 67 168, joista 60 904 koski varsinaisia eläkeasioita. Hakemusten määrä laski 10,6 prosenttia.

Keva teki vuonna 2023 yhteensä 66 875 päätöstä, joista 60 776 oli varsinaisia eläkeasioita, 5 710 kuntoutuspäätöstä ja loput 389 taloudellista tukea, sopeutumisrahaa yms. koskevia etuuspäätöksiä.

Lisäksi Keva teki 5 704 automaattista päätöstä vanhuuseläkkeen rinnalla kertyneestä eläkkeestä. Näissä tapauksissa tätä eläkettä oli haettu jo vanhuuseläkkeelle jäämisen yhteydessä.

Luvuissa ovat mukana kaikki kunta-alan ja hyvinvointialueiden, valtion, kirkon, Kelan toimihenkilöiden ja Suomen Pankin eläkkeitä koskevat hakemukset (sisältää muut etuudet) ja niihin annetut päätökset.

Kevan tekemät päätökset eläkejärjestelmittäin

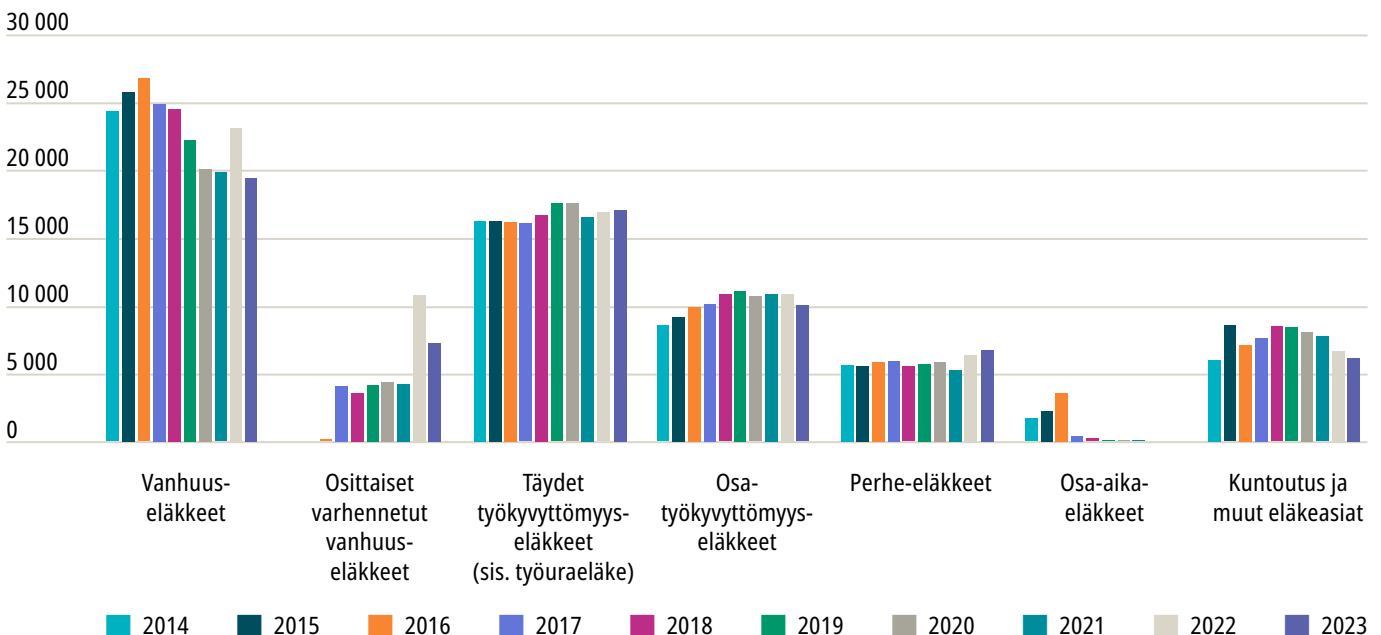
Kunta-alan eläkkeitä koskevia päätöksiä tehtiin ylivoimaisesti eniten: 52 574 kappaletta eli 78,6 prosenttia kaikista Kevan tekemistä päätöksistä. Valtion eläkkeitä koskevia päätöksiä Keva teki 11 712, kirkon eläkkeitä koskevia päätöksiä 1 821, Kelan toimihenkilöiden eläkkeitä koske-

via päätöksiä 613 sekä Suomen Pankin eläkkeitä koskevia päätöksiä 155 kappaletta.

Yksityiskohtaiset taulukot eläkejärjestelmittäin ovat liitteenä.

Omat eläketietosi (OET) -verkkopalvelun kautta sähköisesti saapuneiden hakemusten määrä pysyi edellisvuoden tasossa. Vanhuuseläkehakemuksista 84,3 (edellisenä vuonna 83,7) prosenttia ja työkyvyttömyyseläkehakemuksista 37,8 (37,4) prosenttia tuli sähköisesti OET-palvelusta. Osittain varhennetuista vanhuuseläkkeistä peräti 94,4 (94,5) prosenttia haettiin sähköisesti. Kaikista hakemuksista 62,2 (63,1) prosenttia saapui sähköisesti OET:n kautta. Lisäksi 7,7 prosenttia kaikista eläkehakemuksista saapui sähköisesti mm. Kelan sähköisen järjestelmän kautta.

Kevaan saapuneiden hakemusten määrä eläkelajeittain

Eläkkeiden käsittelyajat

Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeiden käsittelyaika lyheni entisestään. Päätöksistä 95,6 (95,8) prosenttia annettiin palvelutasomittarin mukaan ajoissa.

Keva käsitteli vanhuuseläkkeet keskimäärin 4 ja työkyvyttömyyseläkkeet 27 päivässä. Nopeimmin käsiteltiin osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen (OVE) hakemukset, joissa päätös annettiin keskimäärin 2 päivässä. Perhe-eläkkeiden käsittely kesti keskimäärin 6 päivää. Kuntoutuspäätöksen keskimääräinen käsittelyaika oli 16 päivää. Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeet käsiteltiin 3–7 päivää nopeammin kuin yksityisissä laitoksissa keskimäärin.

Uusien hakemusten perusteella tehtiin 40 808 päätöstä, näistä myönteisiä päätöksiä oli 36 799. Edelliseen vuoteen verrattuna laskua oli 15 prosenttia.

Kaikkiaan tehtiin 66 875 päätöstä eli 7 920 kappaletta vähemmän kuin vuonna 2022 (laskua 10,6 prosenttia). Lasku kohdistui vanhuuseläkkeisiin, osittain varhennettuihin

vanhuuseläkkeisiin ja osatyökyvyttömyyseläkkeisiin ja kuntoutukseen. Vuonna 2022 eläkehakevuutta nosti poikkeuksellisen korkea työeläkeindeksi, mikä sai vanhuuseläke- ja oveikäiset hakeutumaan eläkkeelle poikkeuksellisen runsain joukoin loppuvuodesta.

Vanhuuseläkepäätöksiä (19 518 kpl) tehtiin 15,9 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuotena. Sen sijaan vanhuuseläkkeen rinnalla kertyneistä eläkkeistä annettujen automaattisten päätösten määrä nousi 2 119 päätöksellä eli 59,1 prosentilla. Isoa nousua selittää se, että näitä 68 vuoden iässä automaattisesti annettavia päätöksiä on voinut pyytää vuodesta 2019 saakka helposti jo vanhuuseläkkeen hakemisen yhteydessä.

Osittaisten varhennettujen vanhuuseläkkeiden päätösten määrä oli Kevan historian toiseksi suurin (7 314 kpl), mutta laski 32,5 prosentilla huippuvuoteen 2022 verrattuna. Ove-päätöksiä annettiin 3 526 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Päätöksistä 67,2 prosenttia koski 50 prosentin suuruista eläkettä. Loput päätökset annettiin 25 prosentin suuruudesta eläkkeestä tai 25 prosentin eläkkeen vaihtamisesta 50 prosentin ove-eläkkeeksi.

Eläkehakemusten kokonaiskäsittelyaika päivinä

Eläkelaji	2023	2022	Muutos pv	Yksityiset laitokset 2023
Vanhuuseläke	4	6	-2	7
Osittainen varhennettu vanhuuseläke	2	1	1	2
Työkyvyttömyyseläke	27	28	-1	33
Perhe-eläke	6	8	-2	13
Kuntoutus	16	14	2	16

Lähde: Eläketurvakeskus

Perhe-eläkkeitä käsiteltiin 6 822 kappaletta, mikä oli 7,4 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna. Kasvun taustalla näkyy kuolleisuuden kasvu sekä perhe-eläkeuudistus.

Vuoden 2022 perhe-eläkeuudistuksessa lasten perhe-eläkeoikeutta pidennettiin kahdella vuodella ja avolesket saivat tietyin edellytyksin oikeuden leskeneläkkeeseen.

Työkyvyttömyyseläkepäästösten kokonaismäärä (27 122 kpl) laski 2,7 prosenttia. Täysien ja osatyökyvyttömyyseläkkeiden välillä oli iso ero. Osatyökyvyttömyyseläkepäästösten määrä laski peräti 8,5 prosenttia, sen sijaan täysien työkyvyttömyyspäästösten määrä kasvoi 1,2 prosenttia.

Kuntoutuspäästösten määrä jatkoi laskuaan (7,6 prosenttia) ja päätöksiä tehtiin kaikkiaan 5 710 kappaletta. Muita päätöksiä (etupäässä taloudellinen tuki) tehtiin 389 kappaletta (nousua 15,1 prosenttia, mikä johtui sopeutusmisrahapäätöksistä, 43 kpl).

Työkyvyttömyyseläkkeet ja ammatillinen kuntoutus

Täysien työkyvyttömyyseläkehakemusten määrä (17 164 kpl) oli lievässä nousussa (1,3 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Nousu kohdentui täysiin toistaiseksi voimassa oleviin työkyvyttömyyseläkkeisiin (2,6 %), kuntoutustuissa (+0,6 %) ei ollut suurta muutosta.

Työuraeläkehakemukset kasvoivat prosentuaalisesti eniten (+39,1%). Hakemukset työuraeläkkeestä ovat olleet tasaisessa kasvussa vanhuuseläkeiän noustessa, mutta määrällisesti hakemuksia on edelleen erittäin vähän, vuonna 2023 89 kpl.

Hakemustyypeittäin tarkasteltuna nousua (3,1 %) oli ennen kaikkea uusissa työkyvyttömyyseläkehakemuksissa. Toistaiseksi voimassa olevia uusia työkyvyttömyyseläkkeitä haettiin 3,7 prosenttia enemmän ja uusia kuntoutustukiakin 2,2 prosenttia enemmän. Jatkohakemuksia saapui hieman (0,7 %) edellisvuotta enemmän.

Osatyökyvyttömyyseläkehakemusten (10 087 kpl) määrä laski 8 prosenttia (osakuntoutustuet -8,7 % ja toistaiseksi voimassa olevat osatyökyvyttömyyseläkkeet -7,2 %). Laskua oli kaikissa hakemustyypeissä. Eniten laski maksupäästöistä koskevien (12,6 %) ja uusien (9,7 %) hakemusten määrä. Myös osatyökyvyttömyyseläkkeiden jatkoja haettiin aiempaa vähemmän, laskua 3,3 prosenttia.

Ammatillisen kuntoutuksen hakemusmäärät ovat jo useamman vuoden laskeneet ja lasku jatkui myös vuonna 2023, jolloin laskua oli 8,9 prosenttia. Viime vuonna kuntoutushakemuksia saapui 5 853 eli 572 hakemusta vähemmän kuin vuotta aiemmin. Kuntoutushakemuksista noin puolet oli hakemuksia oikeudesta kuntoutukseen ja loput kuntoutussuunnitelma-hakemuksia. Työkyvyttömyyseläkeprosessista annetut kuntoutuksen oikeuspäätökset vähenivät prosentuaalisesti enemmän (-18,8 %) kuin asiakkaan hakemuksesta vireille tulleet kuntoutuksen päätökset (-3,2 %).

Ammatillisen kuntoutuksen myönteisistä oikeuspäätöksistä 30,7 prosenttia annettiin työkyvyttömyyseläkeasian käsittelyn yhteydessä ja 69,3 prosenttia asiakkaan hakemuksesta.

Vuonna 2023 kuntoutuksen toimenpiteistä 59,2 prosenttia koski työpaikkakuntoutusta eli työkokeiluja tai työhönvalmennuksia,

Kaikkien päätösten määrä eläkelajeittain

Laji	2023	2022	Muutos %
Vanhuuseläkkeet	19 518	23 221	-15,9
Osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet	7 314	10 840	-32,5
Täydet työkyvyttömyyseläkkeet (sis. kuntoutustuet ja työuraeläkkeet)	17 018	16 823	1,2
<i>joista uusia päätöksiä</i>	<i>6 194</i>	<i>5 792</i>	<i>6,9</i>
Osatyökyvyttömyyseläkkeet (sis. osakuntoutustuet)	10 104	11 040	-8,5
<i>joista uusia tai ennakkopäätöksiä</i>	<i>3 644</i>	<i>4 095</i>	<i>-11,0</i>
Perhe-eläkkeet	6 822	6 351	7,4
Muut eläkeasiat	389	338	15,1
Kuntoutuspäätökset	5 710	6 182	-7,6
Kaikki	66 875	74 795	-10,6

20,1 prosenttia koulutuksia ja 19,9 prosenttia kuntoutuksen palveluntuottajan selvittelyjä. Työkokeiluista 36,3 prosenttia toteutettiin omaan työhön ja 63,7 prosentilla tavoiteltiin työnkuvan muutosta. Työkokeilu uuteen tehtävään toteutettiin omalle työnantajalle (503 kpl) hieman useammin kuin uudelle työnantajalle (478 kpl). Päättyneistä kuntoutustoimenpiteistä 71,6 prosenttia onnistui niin, että kuntoutetut olivat työmarkkinoiden käytettävissä ohjelman päättymisen jälkeen.

Työkyvyttömyyseläkkeitä koskevista uusista hakemuksista Keva hylkäsi 30,6 (29,8) prosenttia. Yksityisissä laitoksissa uusista työkyvyttömyyseläkehakemuksista hylättiin keskimäärin 40,4 prosenttia. Kuntoutuspäätöksistä hylkääviä oli 48,4 (42,7) prosenttia. Yksityisissä laitoksissa vastaava luku oli 53,2.

Eläkepätösten oikaisumenettely

Keva käsitteli vuonna 2023 niin sanotussa itse-oikaisumenettelyssä yhteensä 1 470 Kevan päätöksiä koskevaa valitusta, jotka oli tehty Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle. Niistä 1 208 liittyi työkyvyn arviointiin. Kaikista valituksista Keva oikaisi kokonaan 11,6 (13,7) prosenttia ja työkyvyn arviointia koskevista valituksista 11,1 (13,9) prosenttia. Muut valitukset toimitettiin lautakunnan käsiteltäviksi.

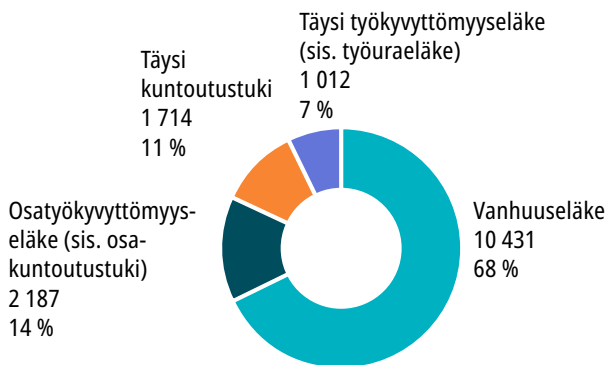
Keva käsitteli vuonna 2023 myös 108 vakuutus-oikeudelle tehtyä valitusta, jotka koskivat Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan antamia päätöksiä. Valituksista 91 koski työkyvyn arviointia, ja niistä Keva oikaisi 2,2 (7,5) prosenttia.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta muutti 9,5 (8,1) prosenttia kaikista käsittelemistään Kevan hylkäävistä päätöksistä. Muutuneiden työkyvyttömyyseläkeasioiden osuus oli Kevan osalta 10,3 prosenttia ja kaikkien eläkelaitosten osalta 10,3 prosenttia. Vakuutus-oikeudessa muuttui 10,8 (20,8) prosenttia Kevan päätöksistä, joista oli valitettu.

Eläkkeelle siirtyneet

Kunta-alan ja hyvinvointialueiden, valtion, kirkon, Kelan ja Suomen Pankin palveluksesta siirtyi eläkkeelle 15 344 työntekijää eli 4 047 henkilöä vähemmän kuin vuonna 2022. Laskua edelliseen vuoteen verrattuna oli peräti 20,9 prosenttia. Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrä väheni 26 prosenttia. Raju lasku oli myös osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyneissä, 20,2 prosenttia. Täysille työkyvyttömyyseläkkeille siirtyneitä sen sijaan oli 6,6 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin.

Palveluksesta eläkkeelle siirtyneiden osuus eläkelajeittain

Eläkkeelle siirtyneiden keski-ikä oli 61,5 vuotta eli 0,5 vuotta matalampi kuin edellisvuonna. Vanhuuseläkkeiden osuus kaikista eläkkeelle siirtyneistä laski 67,9 prosenttiin (vuotta aiemmin 72,7 %). Vanhuuseläkkeelle siirtyi 10 431 henkilöä. Vanhuuseläkkeelle siirryttiin vuonna 2023 keskimäärin 64,6 vuoden iässä eli 0,1 vuotta vanhempana kuin vuotta aiemmin.

Täysille työkyyttömyyseläkkeille siirryttiin keskimäärin 60,3 (nousua 0,2 vuotta), täysille kuntoutustuille 49,9 (laskua 0,1 vuotta) ja osatyökyyttömyyseläkkeille (sis. osakuntoutustuet) 56,8 (laskua 0,8 vuotta) vuoden iässä. Myös uuden osatyökyyttömyyseläkkeen aloittaneet lasketaan eläkkeelle siirtyneiksi, vaikka henkilö jatkaisikin työssä eläkkeen ohella. Työuraeläke aloitettiin 63,1 keskimärin iässä. Työuraeläkkeelle siirtyi 16 henkilöä.

Työkyyttömyyseläkkeille siirtyi kaikkiaan 4 913 työntekijää, mikä oli 7,2 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna. Tuki- ja liikuntaelinten sairaudet olivat yleisin työkyyttömyyden syy (1 725 henkilöllä), ja ne kattoivat 35,1 (38,3)

prosenttia työkyyttömyyseläkkeelle siirtyneiden ensisijaisista sairauksista. Tässä tapahtui kuitenkin muutos parempaan, sillä tuki- ja liikuntaelinsairauksien vuoksi eläkkeelle siirtyneiden määrä laski peräti 15 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna.

Myös mielenterveyden häiriöiden määrässä ja alkavuudessa oli laskua. Mielenterveyden häiriöiden vuoksi eläkkeelle siirtyi 1 519 julkisen alan työntekijää, mikä oli 3,4 prosenttia vähemmän kuin vuotta aiemmin. Mielenterveyden häiriöt olivat ensisijainen työkyyttömyyseläkkeelle siirtymisen syy 30,9 (29,7) prosentissa tapauksista.

Eläkkeellesiirtymisiin odote kuvaa, minkä ikäisenä 25-vuotiaat työntekijät siirtyvät keskimäärin eläkkeelle, jos eläkkeelle siirrytään tulevaisuudessa juuri samalla tavalla kuin tarkasteluvuonna. Eläkkeellesiirtymisiin odote oli 25-vuotiaalle kunta-alan tai hyvinvointialueen työntekijälle 62,8 (62,2) vuotta ja valtiotyöntekijälle (ilman sotilaita) 64,0 (62,9) vuotta.

Eläkejärjestelmäkohtaiset taulukot ovat liitteenä.

Maksetut eläkkeet

Kevan jäsenyhteisöjen kokonaiseläkemeno (mukaan lukien taloudellinen tuki ja kuntoutus) vuodelta 2023 oli 6 748 miljoonaa euroa, mikä oli 556 miljoonaa euroa ja 9,0 prosenttia enemmän kuin vuonna 2022. Maksussa olevia kunta-sektorin eläkkeitä oli vuoden lopussa yhteensä noin 438 000 kappaletta, noin 0,5 prosenttia edellistä vuotta enemmän.

Vuonna 2023 Keva maksoi valtion eläkkeitä 5 311 miljoonaa euroa, missä oli kasvua edelliseen vuoteen 329 miljoonaa euroa ja 6,6 prosenttia. Valtion eläkkeitä oli vuoden lopussa

maksussa noin 226 000 kappaletta, vajaa kolme prosenttia vähemmän kuin vuotta aiemmin. Evankelisluterilaisen kirkon eläkkeitä Keva maksoi noin 254 miljoonaa ja vajaat 9 prosenttia enemmän kuin 2022. Vastaava eläkemeno Kansaneläkelaitoksen toimihenkilöiden eläkkeiden osalta oli noin 123 miljoonaa, kasvua noin 8 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Suomen Pankin henkilöstön eläkkeitä Keva maksoi vuonna 2023 noin 31,5 miljoonaa euroa, kasvua edelliseen vuoteen 8 prosenttia.

Valtio, evankelisluterilainen kirkko, Kansaneläkelaitos ja Suomen Pankki rahoittivat omat

eläkkeensä siten, että ne maksoivat Kevalle valtiovarainministeriön päättämää kuukausittaista ennakkoa, joka vuoden lopussa täsmäytettiin toteutuneen eläkemenon kanssa. Vuoden 2023 osalta Keva palauttaa valtiolle noin 36 miljoonaa euroa ja Suomen Pankille neljä tuhatta euroa. Evankelisluterilainen kirkko maksaa lisää 3 miljoonaa euroa ja Kansaneläkelaitos 0,3 miljoonaa. Nämä korjauserät kirjattiin tilinpäätökseen oikaisemaan maksettuja ennakkoita.

Maksutulo

Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän mukaan vakuutettuja oli vuoden 2023 lopussa noin 589 000 työntekijää eli 2,6 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Vakuutettujen luvussa on mukana kaikki työ- ja virkasuhteiset henkilöt, mutta muiden kuin työ- ja virkasuhteisten (perhehoitajat, omaishoitajat, luottamushenkilöt jne.) vakuutettuihin lasketaan vain ne henkilöt, joilla on ansioita kyseisenä vuotena. Jäsenyhteisöjen vuoden 2023 palkkasumma oli 21 809 miljoonaa euroa, mikä oli 1 464 miljoonaa euroa (7,2 %) enemmän kuin 2022.

Kevan jäsenyhteisöjen maksamaa maksutuloa kertyi vuonna 2023 kaiken kaikkiaan 5 965 miljoonaa euroa (5 677 miljoonaa euroa vuonna 2022), mikä oli 27,4 prosenttia palkkasummasta (27,9 % vuonna 2022). Maksutulo kasvoi edellisvuoteen verrattuna 289 miljoonaa euroa (5,1 %). Maksutulo koostuu kahdesta komponentista, työnantajilta ja työntekijöiltä perittävästä palkkaperusteisesta maksusta sekä kunta- ja hyvinvointialueiden työnantajilta perittävästä tasausmaksusta.

Kevan jäsenyhteisöjen maksuprosentti 2013–2023

Vuosi	Palkkaperusteinen maksu		Tasausmaksu** %	Varhaiseläkemenoperusteinen maksu %	Yhteensä %
	Työnantajan maksu %	Palkansaajan maksu %			
2023	16,84	7,55 ¹	2,96		27,35
2022	16,83	7,57 ²	3,50		27,90
2021	16,82	7,58 ³	3,78		28,18
2020	16,83	7,57 ⁴	3,99		28,39
2019*	17,25	7,15 ⁵	3,89		28,29
2018	16,75	6,78 ⁶	3,75	0,98	28,26
2017	17,05	6,59 ⁷	3,94	0,88	28,46
2016	17,10	6,19 ⁸	5,21	0,90	29,40
2015	17,20	6,19 ⁹	5,62	0,80	29,81
2014	16,85	6,03 ¹⁰	6,03	0,91	29,82

* Palkkaperusteinen kokonaismaksu vuodesta 2019 alkaen (maksurakenteen muutos), palkkaperusteinen maksu sisältää tk-maksun.

** Kuntien ja hyvinvointialueiden tasausmaksu vuodesta 2023 alkaen, edeltävät vuodet Kevan jäsenyhteisöjen eläkemenoperusteinen maksu.

¹ 17–52-vuotiailla 7,15 %, 53–62-vuotiailla 8,65 % ja 63–67-vuotiailla 7,15 %

² 17–52-vuotiailla 7,15 %, 53–62-vuotiailla 8,65 % ja 63–67-vuotiailla 7,15 %

³ alle 53-vuotiailla ja 63 vuotta täyttäneillä 7,15 % ja 53–62-vuotiailla 8,65 %

⁴ alle 53-vuotiailla ja 63 vuotta täyttäneillä 7,15 % ja 53–62-vuotiailla 8,65 %

⁵ alle 53-vuotiailla ja 63 vuotta täyttäneillä 6,75 % ja 53–62-vuotiailla 8,25 %

⁶ alle 53-vuotiailla ja 63 vuotta täyttäneillä 6,35 % ja 53–62-vuotiailla 7,85 %

⁷ alle 53-vuotiailla ja 63 vuotta täyttäneillä 6,15 % ja 53–62-vuotiailla 7,65 %

⁸ alle 53-vuotiailla 5,70 % ja 53 vuotta täyttäneillä 7,20 %

⁹ alle 53-vuotiailla 5,55 % ja 53 vuotta täyttäneillä 7,20 %

¹⁰ alle 53-vuotiailla 5,55 % ja 53 vuotta täyttäneillä 7,05 %

Palkkaperusteista maksua kerättiin 5 320 miljoonaa euroa, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 357 miljoonaa euroa ja 7,2 prosenttia. Työntekijöiden osuus maksusta oli noin 1 648 miljoonaa euroa ja työnantajien noin 3 672 miljoonaa euroa.

Palkkaperusteinen maksu oli vuonna 2023 keskimäärin 24,4 prosenttia palkoista, sama kuin vuotta aiemmin. Myös jako työnantajan ja työntekijän osuuksiin oli sama kuin edellisenä vuonna. Maksusta työnantaja maksoi 16,84 prosenttiyksikköä ja työntekijät keskimäärin 7,55 prosenttiyksikköä. Työntekijöiden maksu vaihteli siten, että alle 53-vuotiailta ja yli 62-vuotiailta työntekijöiltä perittiin maksua 7,15 prosenttia ja 53–62-vuotiailta työntekijöiltä 8,65 prosenttia.

Tasausmaksua perittiin kunta- ja hyvinvointialueilta Kevan valtuutettujen päätöksen mukaisesti 645 miljoonaa euroa, mikä palkkasummaan suhteutettuna teki 3,0 prosenttia (3,5 % vuonna 2022). Maksu pieneni edelliseen vuoteen verrattuna 68 miljoonalla eurolla (-9,5 %).

Taloudellinen tuki on ryhmähenkivakuutusta vastaava etuus, joka suoritetaan jäsenyhteisön viranhaltijan tai työntekijän kuoltua hänen edunsaajilleen. Vuoden 2023 lopussa oli taloudellisen tuen järjestänyt Kevan kautta 719 jäsenyhteisöä. Taloudellisen tuen maksuosuuksia peritään vuodelta 2023 noin 5,1 miljoonaa euroa, 0,8 miljoonaa euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Työllisyysrahastolta saatava vakuutusmaksutulo oli noin 130 miljoonaa euroa, mikä oli 7 miljoonaa vähemmän kuin vuonna 2022.

Lisäksi Kevan vastuulla on lakiin pohjautuen valtion ja evankelisluterilaisen kirkon eläkemaksujen laskeminen ja kerääminen. Keva kerää eläkemaksut suoraan valtion eläkerahaston ja kirkon eläkerahaston pankkitileille, mutta Kevan vastuulla ovat kaikki asiaan liittyvät käytännön toimet. Keva keräsi vuodelta 2023 valtiolle eläkemaksuja noin 1,7 miljardia euroa ja kirkolle noin 0,15 miljardia euroa. Valtion ja evankelisluterilaisen kirkon eläkemaksuja ei kirjata Kevan kirjanpitoon eikä tilinpäätökseen.

Sijoitustoiminta

Vuosi 2023 oli talouden näkökulmasta vaihteleva. Venäjän hyökkäyssota jatkui ja yleisesti geopoliittiset jännitteet lisääntyivät. Keskuspankkien koronnostot jatkuivat inflaation vastaisessa taistelussa. Loppuvuotta kohden keskuspankkien toimet ja kommentit alkoivat lieventyä, niinpä markkinoilla toiveet korkotason laskusta virisivät. Vuoden viimeisinä kuukausina nähtiinkin monelta osin osakemarkkinoiden nousua ja korkomarkkinoilla korkotason laskun odotuksen vaikutuksia.

Kevan sijoitusvuosi 2023 oli hyvä. Kevan sijoitussalkussa kaikki keskeiset omaisuuslajit tekivät – osittain vahvastikin – positiivisen tuloksen lukuun ottamatta kiinteistösijoituksia. Kiinteistösijoituksissa tehtiin huonontuneen markkinaolosuhteen myötä alaskirjauksia, jotka veivät kiinteistösijoitusten tuoton selkeästi negatiiviseksi.

Kevalla oli vuoden 2023 alkaessa sijoituksia markkina-arvoltaan 59 916 miljoonaa euroa. Vuoden lopussa sijoitusten markkina-arvo oli 63 075 miljoonaa euroa. Tuotonlaskennassa käytettyjen sijoitusten markkina-arvo sisältää edellä mainittujen varojen lisäksi siirtosaamisiin sisältyvät siirtyvät korot sekä muut erät yhteensä 2 610 miljoonaa euroa. Sitoutunut pääoma markkina-arvoin on erät huomioon ottaen yhteensä 61 745 miljoonaa euroa. Omaisuuslajikohtaiset jakaumat on laskettu käyttäen tätä tuotonlaskennallista jakaamaa.

Sijoitukset jaetaan tässä korko-, osake-, kiinteistö-, pääoma- sekä hedgerahastosijoituksiin. Korkosijoituksia ovat velkakirjalainat, joukko-velkakirjalainat sekä rahamarkkinasijoitukset. Osaa sijoituksista Keva hallinnoi itse ja osaa hallinnoidaan omaisuudenhoitajien välityksellä. Tuottotavoitteen toteutumista suojataan myös

Sijoitukset käyvin arvoin

	milj. euroa	%
Korkosijoitukset	17 952	27,3
Osakesijoitukset	26 204	39,9
Kiinteistösijoitukset	4 502	6,9
Pääomasijoitukset	12 487	19,0
Hedgerahastot	4 540	6,9
Yhteensä	65 685	100

Sijoitusten valuuttajakauma käyvin arvoin

	milj. euroa	%
EUR	28 169	42,9
USD	33 363	50,8
JPY	2 488	3,8
GBP	298	0,5
SEK	969	1,5
CHF	129	0,2
Muut	269	0,4
Yhteensä	65 685	100

Sijoitusten maantieteellinen jakauma käyvin arvoin

	milj. euroa	%
Eurooppa (pl. Suomi)	21 184	32,3
Pohjois-Amerikka	21 045	32,0
Suomi	8 768	13,3
Kehittyvät markkinat	8 021	12,2
Japani	2 479	3,8
Muut	4 188	6,4
Yhteensä	65 685	100

johdannaisinstrumentein, joiden vaikutukset omaisuuslajiallokaatioon otetaan huomioon sijoitusomaisuuden riskikorjattua jakaumaa kuvaavissa luvuissa.

Sijoitusomaisuudesta parhaan tuloksen tekivät noteeratut osakkeet 10,1 prosenttia, korkosijoitukset 9,0 prosenttia, hedgerahasto-sijoitukset 6,6 prosenttia ja pääomasijoitukset 2,8 prosenttia, sen sijaan kiinteistösijoitukset painuivat miinukselle yhteensä -6,1 prosenttia.

Kevan sijoitusomaisuuden vuoden lopun riskinmukaisesta markkina-arvosta noteerattujen osakkeiden osuus oli 33,7 prosenttia, korkosijoitusten osuus 27,4 prosenttia, pääomasijoitusten (sisältäen noteeraamattomat osakkeet) 19,0 prosenttia, hedgerahastosijoitusten 6,9 prosenttia ja kiinteistöjen 6,9 prosenttia. Johdannaisten vaikutus riskinmukaiseen jakamaan oli 6,1 prosenttia.

Markkina-arvoinen kokonaistuotto oli kulujen jälkeen 6,8 prosenttia. Sijoitusten kumulatiivinen pääomapainotettu reaalityttö rahastoinnin alusta vuodesta 1988 vuoden 2023 loppuun oli vuotta kohti 3,7 prosenttia. Vastaavan ajanjakson reaalityttö pääomapainottamattomana oli 4,8 prosenttia. Viiden vuoden nimellistuotto ilman pääomapainotusta on ollut 6,3 prosenttia ja reaalityttö 2,8 prosenttia sekä kymmenen vuoden nimellistuotto ilman pääomapainotusta 5,7 prosenttia ja reaalityttö 3,6 prosenttia.

Korkosijoitukset

Vuotta 2023 korkomarkkinoilla hallitsivat pitkälti keskuspankkien toimet. Ohjauskorkoja nostettiin inflaation vastaisessa taistelussa. Vuoden loppupuolella kuitenkin heräsi toivei-

ta, että oltaisiin jo siirtymässä kohti laskevien korkojen maailmaa.

Kevan sijoitukset joukkovelkakirjalainoihin ja korkorahastoihin olivat vuoden 2023 lopussa markkina-arvoltaan 13 714 miljoonaa euroa. Joukkovelkakirjasijoitusten markkina-arvoinen tuotto oli 10,5 prosenttia.

Lainasaamisia oli vuoden 2023 lopussa 1,5 miljoonaa euroa. Lainakanta pieneni vuoden aikana -57 miljoonaa euroa, ja lainasaamisten markkina-arvoinen tuotto oli -2,0 prosenttia.

Muiden rahoitusmarkkinavälineiden ja talletusten määrä oli vuoden 2023 lopussa 4 237 miljoonaa euroa.

Korkosijoituksista kirjattiin korkotuottoja yhteensä 250 miljoonaa euroa. Kaikkien korkosijoitusten markkina-arvoinen tuotto oli 9,0 prosenttia.

Osakesijoitukset

Osakevuosi 2023 alkoi vielä varsin rauhallisissa merkeissä, mutta loppuvuodesta markkinoilla heräsivät toiveet korkotason kääntymisestä laskuun. Ja että koronnostot eivät ehkä iskisi talouteen niin pahasti kuin oli pelätty. Niinpä loppuvuodesta nähtiin monilla markkinoilla vahvaa nousua; toki maantieteellisesti kehitys erosi toisistaan merkittävästikin.

Maailman osakkeiden keskimääräistä kehitystä kuvaava MSCI ACWI IMI tuotti vuonna 2023 17,4 prosenttia, kun se vuotta aiemmin tuotti -13,4 prosenttia. Euroopan osakkeet tuottivat MSCI Europe IMI -tuottoindeksillä mitattuna 15,5 prosenttia (-11,2 prosenttia vuonna 2022). Aasialaisten osakkeiden tuotto (MSCI AC Asia IMI) oli 5,8 prosenttia (-15,4 prosenttia).

Kevan noteerattujen osakesijoitusten markkina-arvoinen yhteismäärä oli vuoden 2023 lopussa 26 204 miljoonaa euroa. Osakesijoituksista saadut osinkotuotot olivat 57 miljoonaa euroa. Noteerattujen osakesijoitusten markkina-arvoinen tuotto oli 10,1 prosenttia.

Kiinteistösijoitukset

Kevan kiinteistösalkku koostuu suorista sijoituksista kotimaisiin ja pohjoismaisiin kiinteistöihin ja kiinteistöosakkeisiin sekä koti- ja ulkomaisista kiinteistörahastosijoituksista. Kiinteistörahastojen osuus kiinteistösijoituksista on 29,7 prosenttia.

Suorassa kiinteistösalkussa pyrkimyksenä on kehittää salkkua monipuolisesti sijoittamalla mm. asuin-, toimisto-, kauppakeskus- ja hotelli-kiinteistöihin. Suoran kiinteistösalkun maantieteellinen hajauttaminen muihin Pohjoismaihin alkoi vuonna 2015 sijoittamalla Ruotsiin ja vuonna 2017 Tanskaan.

Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden markkina-arvo oli vuoden lopussa 4 502 miljoonaa euroa, josta kiinteistörahastojen osuus oli 1 336 miljoonaa euroa ja kiinteistöyhtiöiden perinteisten velkakirjalainojen osuus 0 miljoonaa euroa. Lisäksi Kevan omassa käytössä olevia kiinteistösijoituksia oli 43 miljoonaa euroa, mutta niitä ei lasketa sijoitustoiminnan osaksi.

Kevan suoraan omistamien 134 kiinteistösijoituskohteen vuokrattava pinta-ala oli vuoden 2023 päättyessä noin 917 000 m² ja niissä oli noin 4 300 vuokrasopimusta. Suorien kiinteistösijoitusten markkina-arvoinen kokonaistuotto oli -4,5 prosenttia. Suorista kiinteistösijoituksista tehtiin tilinpäätöksessä alaskirjauksia yhteensä 254 miljoonaa euroa.

Koti- ja ulkomaisiin kiinteistörahastoihin tehtyjen sijoitussitoumusten kokonaismäärä oli 3 173 miljoonaa euroa, josta nostamattomien sitoumusten määrä oli 1 333 miljoonaa euroa. Kiinteistörahastojen markkina-arvoinen tuotto oli -9,9 prosenttia.

Kaikkien kiinteistösijoitusten markkina-arvoinen tuotto oli -6,1 prosenttia.

Pääoma- ja hedgerahastosijoitukset

Pääomasijoituksissa taustalla oli aivan poikkeuksellisen vahva tulos vuodelta 2021. Siihenkin peilaten pääomasijoitusmarkkinat olivat jo vuonna 2022 yllättävänkin rauhalliset; etenkin suhteutettuna noteerattuun osakemarkkinaan. Vuosi 2023 oli edelleen arvostuksiltaan varsin maltillinen, mutta markkinoiden aktiviteetti oli myös alhainen. Hedgerahastojen tulos oli vuonna 2023 varsin hyvä, kuten oli ollut edeltävänäkin vuotena.

Kevalla oli vuoden lopussa pääomasijoituksia markkina-arvoltaan 12 487 miljoonaa euroa, joista noteeraamattomiin yhtiöihin tehtyjen sijoitusten osuus oli 825 miljoonaa euroa. Pääomarahastojen ja äänettömänä yhtiömiehenä tehtyjen pääomasijoitusten sijoitussitoumusten kokonaismäärä oli vuoden lopussa 17 293 miljoonaa euroa, josta nostamattomien sitoumusten määrä oli 5 436 miljoonaa euroa. Pääomasijoitusten (pl. noteeraamattomat osakkeet) markkina-arvoinen tuotto oli 2,4 prosenttia ja noteeraamattomien osakkeiden tuotto 8,3 prosenttia.

Hedgerahastoissa oli vuoden lopussa sijoituksia markkina-arvoltaan yhteensä 4 540 miljoonaa euroa. Hedgerahastojen markkina-arvoinen tuotto oli 6,6 prosenttia.

Sijoitustoiminnan ohjaus

Kevan strategiassa määritellään keskeiset Kevan eläkejärjestelmän rahoitukseen liittyvät periaatteet, joista johdetaan myös sijoitustoiminnalle asetettavat strategiset tavoitteet.

Hallitus uudisti merkittävästi Kevan sijoitustoiminnan ohjausta vuonna 2017. Kevan hallitus vahvisti ensimmäisen kerran Kevan sijoittamisen periaatteet. Ne kuvaavat yleisiä tilanteesta ja ajasta riippumattomia lähtökohtia, joihin sijoitusstrategia ja sijoitustoiminnan järjestäminen perustuvat.

Lyhyemmällä aikavälillä hallitus ohjaa sijoitustoimintaa ja hyväksyy vuosittain sijoitussuunnitelman, joka sisältää myös sijoitusvaltuudet.

Kevan hallitus hyväksyi voimassa olevat sijoittamisen periaatteet 24.5.2017 ja sijoitusstrategian 15.6.2017. Uuden sijoitusstrategian implementointiprosessi jatkui aina vuoteen 2022 asti, jolloin siirryttiin sijoitusstrategian juoksevaan toteutusvaiheeseen.

Vastuullinen sijoittaminen

Eläkevastuun kattamiseksi tarvittavat tuotot syntyvät talouskasvusta pitkällä aikavälillä. Kestävä taloudellinen kehitys on oleellinen tekijä pitkän tähtäimen tuottoja tavoiteltaessa. Keva katsoo vastuullisen sijoittamisen olevan integroitu osa pitkän aikavälin sijoitustoimintaa.

Kevan hallitus on päättänyt keskeisimmistä sijoitustoiminnassa noudatettavista vastuullisuusperiaatteista ja tavoitteista. Hallitus on myös linjannut toimintatavat ja menettelyt, joilla pyritään varmistamaan vastuullisuus sijoitusprosessin osana.

Hallitukselle raportoidaan säännönmukaisesti, miten sijoitustoiminnan vastuullisuus on kehittynyt. Kevan omia toimintatapoja täydentää informaatio, jota Keva saa ulkopuolisilta sijoittamisen vastuullisuuteen keskittyviltä palveluntarjoajilta.

Tytär- ja osakkuusyhtiöt

Keva omisti vuoden 2023 lopussa kokonaan tai osittain 130 kotimaista kiinteistöyhtiötä, omistuksia oli yhtä paljon kuin vuotta aiemmin. Keva omisti 112 kotimaista kiinteistöyhtiötä kokonaan ja kahdeksasta yhtiöstä enemmistöosuiden. Osakkuusyhtiöitä (omistusosuus 20–50 %) oli seitsemän. Viidessä kiinteistöyhtiössä osuus oli tätäkin pienempi. Kotimaisten kiinteistö-

yhtiöiden lisäksi Keva omisti 49,4 prosenttia Ruotsiin perustetusta yhtiöstä ja 100 prosenttia Tanskaan perustetusta yhtiöstä, jotka hallinnoivat kiinteistösijoituksia näissä maissa.

Kiinteistöyhtiöiden lisäksi Keva omisti kokonaan Kuntasijoitus KE Oy:n ja 30,66 prosentin osuuden Kuntarahoitus Oyj:stä.

Eläkevastuurahasto

Kevan vuosittaisten tulojen ja menojen erotus eli rahastoitava tulos lisätään tai vähennetään eläkevastuurahastoon/-rahastosta. Vuoden

2023 lopussa rahaston koko oli 66 164 miljoonaa euroa, mikä oli 3 517 miljoonaa euroa ja 5,6 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin.

Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän karttuneiden etuuksien pääoma-arvo

Eläkesäädösten perusteella Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmään on karttunut huomattavasti eläkevastuurahaston määrää enemmän etuuksia, joita ei ole vielä maksettu. Näiden karttuneiden etuuksien pääoma-arvon arvioitiin vuoden 2023 lopussa olevan 152,4 miljardia euroa, joka on 7,9 miljardia euroa enemmän kuin Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän kannasta johdetulla kuolevuudella laskettu pääoma-arvo oli vuoden 2022 lopussa. Uuden kuolevuuden käyttöönotto vaikutti vuoden 2022 pääoma-arvoon 3,3 miljardia euroa.

Vuoden 2023 aikana etuuksien kattamattoman osan pääoma-arvo kasvoi 4,3 miljardilla eurolla, koska myös eläkevastuurahasto kasvoi vuoden 2023 aikana.

Rahastointiaste kuvaa eläkevastuurahaston suhdetta karttuneiden etuuksien pääoma-arvoon ja se oli vuoden 2023 lopussa 43 prosenttia, joka oli sama kuin uudella kuolevuudella laskettu rahastointiaste vuoden 2022 lopussa.

Toimintakulut, poistot ja lakisääteiset maksut

Toimintakulut ja poistot yhteensä ennen saatuja korvauksia (bruttotoimintakulut) olivat vuonna 2023 91,7 miljoonaa euroa eli 4,6 miljoonaa euroa ja 5,3 prosenttia enemmän kuin vuonna 2022. Toimintakulut kasvoivat 3,5 miljoonaa euroa ja 4,3 prosenttia, kun taas poistot kasvoivat 1,1 miljoonaa euroa.

Henkilöstökulut olivat toimintakulujen suurin kuluerä, 45,9 miljoonaa euroa. Ne olivat 3,2 miljoonaa euroa ja 7,4 prosenttia suuremmat kuin edellisenä vuonna. IT-kulut olivat 25,3 miljoonaa euroa, 0,6 miljoonaa ja 2,6 prosenttia enemmän kuin 2022. Muut toimintakulut olivat 13,4 miljoonaa euroa, 0,3 miljoonaa ja 2,3 prosenttia pienemmät kuin edellisenä vuonna.

Julkisen sektorin työkyvyttömyysriskin pienentämiseksi Kevalle myönnettiin kesällä 2022 valtion rahoitusta Kestävää työelämää -hankkeelle. Keva ja valtio panostavat hankkeeseen rahallisesti yhtä paljon ja koko kolmevuotisen hankkeen kokonaisbudjetti on 7 miljoonaa euroa. Vuoden 2023 toteutuneet hankekustannukset olivat noin 1,9 miljoonaa euroa, josta Kevan osuus oli noin 0,9 miljoonaa euroa.

Keva sai korvauksia toimintakuluihin ja poistoihin muun kuin Kevan jäsenyhteisöjen eläketurvan hoidosta yhteensä noin 17,7 miljoonaa euroa (16,3 miljoonaa vuonna 2022). Korvauksesta valtion osuus oli noin 14,2 miljoonaa, evankelisluterilaisen kirkon noin 2,0 miljoonaa, Kansaneläkelaitoksen noin 0,6 miljoonaa ja Suomen Pankin noin 0,2 miljoonaa euroa. Lisäksi muilta tahoilta saatiin korvauksia 0,7 miljoonaa euroa.

Kevan nettotoimintakulut, joissa huomioidaan saadut korvaukset, kuvastavat Kevan jäsen-

yhteisöjen eläketurvan toimeenpanon kustannuksia. Ne olivat 74,0 miljoonaa euroa, mikä oli 3,2 miljoonaa euroa ja 4,6 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna.

Toiminnoittain tarkasteltuna eläketoiminnon bruttotoimintakulut ja poistot olivat 43,7 miljoonaa euroa, 7,9 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuotena. Eläketoimintoon kohdistuvat poistot kasvoivat selvästi, 1,2 miljoonaa euroa. Saadut korvaukset huomioiden eläketoiminnon kulut kasvoivat 7,5 prosenttia. Sijoitustoiminnon kulut olivat 22,4 miljoonaa euroa, 0,1 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2022. Sijoitustoimintoon ei kohdistunut saatuja korvauksia. Muiden toimintojen bruttotoimintakulut ja poistot olivat 25,6 miljoonaa euroa, 5,9 prosenttia edellistä vuotta enemmän. Saadut korvaukset huomioiden muiden toimintojen kulut kasvoivat 5,6 prosenttia.

Investoinnit IT-ohjelmiin ja -laitteisiin olivat 9 miljoonaa euroa, mikä oli 1,5 miljoonaa euroa edellistä vuotta enemmän. Kokonaissumman kasvu johtui ennen kaikkea lisäpanostuksesta eläkkeiden maksujärjestelmän (Emma-hanke) kehittämiseen. Tämä monivuotinen hanke jatkuu edelleen, vuoden 2023 loppuun mennessä hankkeen kokonaiskustannukset ovat 26,5 miljoonaa euroa.

Suunnitelman mukaiset poistot vuodelta 2023 olivat 7,1 miljoonaa euroa, 1,1 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2022.

Lakisääteisillä maksuilla tarkoitetaan Kevan osuutta Eläketurvakeskuksen, Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan ja Finanssi- ja valvonnan kuluista. Kustannuksia kertyi noin 8,6 miljoonaa euroa, 0,6 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Lakisääteisistä

maksuista valtio, evankelisluterilainen kirkko, Kansaneläkelaitos ja Suomen Pankki maksoivat noin 2,1 miljoonaa euroa.

Kaiken kaikkiaan Keva sai korvauksia toimintakuluihin, poistoihin ja lakisääteisiin maksuihin

valtiolta, evankelisluterilaiselta kirkolta, Kansaneläkelaitokselta ja Suomen Pankilta 19,1 miljoonaa euroa, 1,1 miljoonaa enemmän kuin vuonna 2022.

Hallinto

Kevan hallintoelimiä ovat valtuutetut, valtuutettujen vaalivaliokunta ja hallitus, joka on asettanut keskuudestaan myös tarkastus- ja riskienhallintavaliokunnan hoitamaan lakisääteisiä tehtäviä. Toimitusjohtajaa avustaa Kevan johtoryhmä, jonka tehtävistä on määrätty hallituksen hyväksymässä hallintosäännössä. Erikseen on päätetty asettaa riskienhallinnan johtoryhmä ja sijoitustoiminnan johtoryhmä, joiden puheenjohtaja toimii toimitusjohtaja. Kevassa toimii myös hallituksen asettama työelämän kehittämissyöryhmä.

Valtuutetut

Kevassa on 30 valtuutettua, joilla kullakin on yksi henkilökohtainen varavaltuutettu. Valtionvarainministeriö määrää valtuutetut neljäksi vuodeksi kerrallaan. Kuusi valtuutettua ja yhtä monta varavaltuutettua määrätään kunnallisessa pääsopimuksessa tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Neljä valtuutettua ja yhtä monta varavaltuutettua määrätään kunnallisen työmarkkinalaitoksen ehdottamista henkilöistä. Muista valtuutetuista ja varavaltuutetuista kaksikymmentä määrätään kuntien keskusjärjestön ehdottamista henkilöistä siten, että kunnat, kuntayhtymät ja maan eri osat saavat valtuutetuissa tasapuolisen edustuksen.

Vuonna 2025 määrättävään valtuuskuntaan sovelletaan 1.4.2023 voimaantullutta Kevasta annetun lain 8a §:n säännöstä. Kuusi valtuutettua ja yhtä monta varavaltuutettua määrätään kuntien ja hyvinvointialueiden henkilöstöä edustavien edustavimpien valtakunnallisten neuvottelujärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Neljä valtuutettua ja yhtä monta varavaltuutettua määrätään Kunta- ja hyvinvointialue työnantajat KT:n ehdottamista henkilöistä. Muista valtuutetuista ja varavaltuutetuista

kaksikymmentä määrätään kuntien keskusjärjestön ja hyvinvointialueiden yhdessä ehdottamista henkilöistä siten, että kunnat, kuntayhtymät, hyvinvointialueet ja maan eri osat saavat valtuutetuissa tasapuolisen edustuksen. Kuntien, kuntayhtymien, hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien valtuutettuja ja varavaltuutettuja määrättäessä otetaan huomioon eri ryhmien kuntavaaleissa ja aluevaaleissa saamat yhteenlasketut ääniosuudet vaalilaissa (714/1998) säädetyin suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

Valtuutettujen tehtävänä on valvoa Kevan hallintoa ja toimintaa, valita hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä tilintarkastaja, päättää luottamushenkilöiden palkkioiden ja muiden korvauksien perusteista, käsitellä tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus sekä päättää tilinpäätöksen vahvistamisesta, vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle ja muille tilivelvollisille sekä niistä muista toimenpiteistä, joihin on aihetta, päättää jäsenyhteisöjen maksuosuuksista sekä hyväksyä talouden yleisohjeena noudatettavaksi talousarvio seuraavaksi vuodeksi sekä toiminta- ja taloussuunnitelma vähintään kolmeksi vuodeksi.

Valtiovarainministeriön 19.8.2021 määräämät 30 valtuutettua aloittivat toimikautensa 1.9.2021. Toimikausi on neljä vuotta. Elokuussa 2021 toimikautensa aloittaneet valtuutetut kokoontuivat kolme kertaa vuonna 2023. Valtuutettujen puheenjohtajana on yrittäjä, hallituksen puheenjohtaja Eero Reijonen Liperistä ja varapuheenjohtajana kansanedustaja, lakimies Heikki Vestman Sipoosta.

Kevassa on valtuutettujen valitsema vaalivaliokunta, joka valmistelee valtuutetuille ehdotuksen luottamushenkilöiden palkkioiksi ja hallituk-

sen nimittämiseksi. Vaalivaliokunnan jäsenten tulee olla Kevan valtuutettuja. Valtuutettujen vaalivaliokunnan puheenjohtajana toimi Eero Suutari ja varapuheenjohtajana Toni Eklund sekä jäsenenä yhdeksän valtuutettua. Valiokunta kokoontui kaksi kertaa vuonna 2023.

1.9.2021 toimikautensa aloittaneiden valtuutettujen varsinaisten jäsenten osallistumisprosentti kokouksiin vuonna 2023 oli 98. Kun mukaan luetaan varavaltuutettujen osallistuminen, osallistumisprosentti oli 99. Valtuutetun kokouspalkkio oli 500 euroa, minkä lisäksi puheenjohtajalle maksettiin 15 000 ja varapuheenjohtajalle 10 000 euron vuosipalkkio. Valtuutetuille maksettiin kokouspalkkioita vuonna 2023 yhteensä 70 118 euroa.

Hallitus

Kevan hallintoa hoitaa hallitus, jonka valtuutetut valitsevat kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Hallituksessa on yksitoista jäsentä sekä jokaisella heistä henkilökohtainen varajäsen. Hallituksen jäsenistä kolme ja heidän varajäsenensä valitaan kuntien ja hyvinvointialueiden henkilöstöä edustavien valtakunnallisten neuvottelujärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Hallituksen jäsenistä kaksi ja heidän varajäsenensä valitaan Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT:n ehdottamista henkilöistä. Hallituksen jäsenistä kuusi ja heidän varajäsenensä valitaan kuntien keskusjärjestön ja hyvinvointialueiden yhteisesti ehdottamista henkilöistä. Valtuutetut määräävät varsinaisista jäsenistä yhden puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi.

Valtuutetut valitsivat kokouksessaan 5.10.2023 valtuutettujen vaalivaliokunnan esityksestä hallituksen puheenjohtajaksi, kansanedustaja Heikki Autton Rovaniemeltä ja varapuheen-

johtajaksi kauppatieteiden maisteri, viestintä- ja henkilöstöjohtaja Diana Bergroth-Lampisen Porista sekä muiksi hallituksen jäseniksi seuraavat: toimitusjohtaja Toni Eklund, toimitusjohtaja Markku Jalonen, talouspäällikkö Anne Holmlund, edunvalvontajohtaja Else-Mai Kirvesniemi, kansanedustaja Markus Lohi, henkilöstö- ja konsernijohtaja Kirsi-Marja Lievonen, puheenjohtaja Katarina Murto, puheenjohtaja Päivi Niemi-Laine ja työmies Matti Putkonen. Hallituksen toimikausi on 2023–2025.

Päättyneellä (5.10.2023) toimikaudella hallituksen puheenjohtajana toimi puolueen puheenjohtaja, Petteri Orpo, varapuheenjohtajana toimi kauppatieteiden maisteri, viestintä- ja henkilöstöjohtaja Diana Bergroth-Lampinen. Muut hallituksen jäsenet olivat Outi Alanko-Kahiluoto, Anne Holmlund, Markku Jalonen, Kirsi-Marja Lievonen, Markus Lohi, Anne Murto, Päivi Niemi-Laine, Matti Putkonen ja Anne Sainila-Vaarno.

Hallitus kokoontui kertomusvuoden aikana 13 kertaa. Hallituksen varsinaisten jäsenten osallistumisprosentti kokouksiin oli 98. Kun lisäksi lasketaan varajäsenten osallistumiset, osallistumisprosentti oli 99. Valtuutettujen puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla on hallituksen kokouksissa läsnäolo- ja puheoikeus.

Valtuutettujen 5.10.2023 palkkiopäätöksen mukaan hallituksen jäsenen kokouspalkkio on 500 euroa. Lisäksi hallituksen puheenjohtajalle maksetaan vuosipalkkioita 22 000 euroa, varapuheenjohtajalle 14 000 euroa ja jäsenelle 10 000 euroa.

Hallituksen jäsenille maksettiin kokouspalkkioita vuoden 2023 aikana yhteensä 83 620 euroa.

Tarkastus- ja riskienhallintavaliokunta

Kevassa on lakisääteisenä toimielimenä hallituksen tarkastus- ja riskienhallintavaliokunta, jonka tehtävänä on valvoa taloudellista raportointia, sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen ja riskienhallinnan riittävyttä ja asianmukaisuutta. Valiokunta käsittelee riskienhallinnan, sisäisen tarkastuksen ja säännösten noudattamista valvovan toiminnon suunnitelmat ja raportit. Lisäksi valiokunta valmistelee Kevan valtuuteuille esityksen tilintarkastajan valinnasta ja palkkioista sekä valvoo tilinpäätöksen laatimista ja lakisääteistä tilintarkastusta. Valtuutettujen hyväksymän palkkiopäätöksen mukaan jäsenen kokouspalkkio on 500 euroa kokoukselta.

Hallitus hyväksyi tarkastus- ja riskienhallintavaliokunnalle työjärjestyksen ja valitsi valiokuntaan toimikaudelle 2021–2023 viisi jäsentä keskuudestaan 22.9.2021 kokouksessaan. Valiokunnan puheenjohtajana toimi 5.10.2023 saakka hallituksen puheenjohtaja Petteri Orpo, varapuheenjohtajana Diana Bergroth-Lampinen sekä jäsenenä Markku Jalonen, Markus Lohi ja Päivi Niemi-Laine. Valiokunta kokoontui viisi kertaa.

Hallitus valitsi valiokuntaan toimikaudelle 2023–2025 viisi jäsentä keskuudestaan 5.10.2023 kokouksessaan. Valiokunnan puheenjohtajana toimii hallituksen puheenjohtaja Heikki Autto, varapuheenjohtajana Diana Bergroth-Lampinen sekä jäsenenä Markku Jalonen, Markus Lohi ja Päivi Niemi-Laine. Valiokunta kokoontui kaksi kertaa.

Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta

Hallitus asetti 5.10.2023 kokouksessaan keskuudestaan nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan, jonka tehtävänä on valmistella toimitusjohtajan

ja johtoryhmän jäsenenä toimivien johtajien valintaa ja palvelussuhteen ehtoja. Lisäksi valiokunta valmistelee tulospalkkiojärjestelmän muutoksia ja muita palkitsemiseen liittyviä asioita, joista päätöksen tekee hallintosäännön mukaan hallitus. Valiokunnan puheenjohtajaksi valittiin hallituksen puheenjohtaja Heikki Autto ja varapuheenjohtajaksi hallituksen varapuheenjohtaja Diana Bergroth-Lampinen sekä jäseniksi Kirsi-Marja Lievonen, Katarina Murto ja Matti Putkonen. Valiokunta kokoontui kerran.

5.10.2023 päättyneellä toimikaudella nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan puheenjohtajana toimi hallituksen puheenjohtaja Petteri Orpo ja varapuheenjohtajana hallituksen varapuheenjohtaja Diana Bergroth-Lampinen sekä jäsenenä Kirsi-Marja Lievonen, Katarina Murto ja Markus Lohi. Valiokunta kokoontui kaksi kertaa.

Työelämän kehittämistyöryhmä

Hallitus valitsi 8.11.2023 toimikaudekseen työelämän kehittämistyöryhmän. Työryhmän 18 jäsenestä kuusi valittiin kunnallisten pääsopijajärjestöjen esityksestä. Työryhmän puheenjohtajana toimii henkilöstöjohtaja Arja Aroheinä, Jyväskylän kaupunki. Työelämän kehittämistyöryhmä kokoontui kolme kertaa vuonna 2023.

Johtoryhmä

Toimitusjohtajana toimi Jaakko Kiander. Varatoimitusjohtajina toimivat Tapani Hellstén ja Kimmo Mikander. Hellsténin pääasiallisena vastuualueena oli vuonna 2023 työnantaja- ja työkykytoiminto ja Mikanderin vastuualueena eläke- ja ICT-toiminto.

Toimitusjohtajan tukena Kevan johtamisessa on säännöllisesti kokoontuva johtoryhmä. Johto-

ryhmä käsittelee valmistelevasti hallitukselle meneviä asioita sekä muita toiminnan johtamisen ja suunnittelun kannalta keskeisiä asioita. Johtoryhmä kokoontui vuoden 2023 aikana 38 kertaa.

Johtoryhmän puheenjohtajana toimi toimitusjohtaja Jaakko Kiander. Johtoryhmän jäseninä

ovat varatoimitusjohtaja Tapani Hellstén, varatoimitusjohtaja Kimmo Mikander, sijoitusjohtaja Ari Huotari, talousjohtaja Tom Kåla (30.11.2023 asti) ja viestintäjohtaja Reija Hyvärinen sekä henkilöstön edustaja, pääluottamusmies Pasi Lehto. Johtoryhmän sihteerinä toimi hallintojohtaja Markus Mankin.

Henkilöstö

Henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 502 (492 vuonna 2022). Määräaikaisia tästä oli 22 henkilöä. Kokonaisuudessaan henkilöstön työpanos oli 475,7 henkilötyövuotta (468,1 htv vuonna 2022). Kevan henkilöstöstä naisia oli 65,4 prosenttia. Keski-ikä oli 49,2 vuotta. Vakinaisesta työsuhteesta lähti 18 henkilöä ja vakinaisia työntekijöitä palkattiin 19 henkilöä. Määräaikaisiin työsuhteisiin palkattiin vuoden aikana 30 henkilöä, joista osa oli kesätyöntekijöitä.

Henkilöstöprosessien kehittäminen

Työnantaja- ja työkykytoiminnossa sekä eläke-toiminnossa toteutettiin vuonna 2023 osaamisen ennakoinnin prosessit, joissa tunnistettiin strategisia toiminnan muutoksia sekä niihin liittyviä nykyisiä vahvuuksia, uusia osaamistarpeita ja poistuvia osaamisia. Lisäksi suunniteltiin, miten oppimistarpeisiin vastataan konkreettisesti osaamisen kehittämisellä lähitulevaisuudessa.

Tulospalkkiojärjestelmään asetettiin vuodelle 2024 oma tavoitteensa esihenkilötyön onnistumiselle. Esihenkilötyölle alettiin kehittää mittaristoa, joka perustuisi henkilöstöstä ja esihenkilöstä kerättävään dataan.

Vuoden 2022 lopussa tehtiin päätökset siitä, että palkkapalvelu siirretään Monetra Pohjois-Savo Oy:lle. Käyttöönotto tapahtui toukokuussa 2023.

Vuoden alussa otettiin käyttöön myös henkilöstön ongelmatilanteisiin liittyviä toimintatapoja ja pelisääntöjä. Suorituksen tehostettu johtaminen -prosessissa kuvattiin, miten työnteon ongelmiin puututaan ja esihenkilöiden vastuut. Epäasiallisen kohtelun ehkäisemisen prosessissa luotiin läpinäkyvä toimintatapa siihen, miten koetusta ja havaitusta epäasiallisesta käyttäyty-

misestä ilmoitetaan turvallisesti ja osapuolten oikeuksia kunnioittaen.

Työyhteisön ja työkyvyn tukeminen

Promenade Insight -henkilöstötutkimuksen tulosten perusteella yksiköissä ja tiimeissä tehtiin kehittämissuunnitelmia vuoden alussa. Pulssikysely Kevafiilis toteutettiin säännöllisesti.

Vuonna 2023 käynnistettiin henkilöstölle Onnistu muuttuvassa työelämässä -valmennus, joka pohjautui vuonna 2022 yhdessä määritellyille hyvän asiantuntijatyön kulmakiville. Valmennukseen osallistui n. 50 asiantuntijaa eri puolilta taloa. Ryhmävalmennuksia jatketaan vuonna 2024.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa kaudelle 2023–2024 on nostettu esiin monimuotoisuuden merkitystä. Keva osallistui Pride-kuukauteen. Yhteistyössä Kelan, kirkon ja seurakuntien sekä Helsinki Pride -yhteisön kanssa järjestettiin kesäkuussa ensimmäinen julkisen alan Pride-seminaari.

Työterveyshuollon kumppanuus Terveystalon kanssa on vakiintunut ja on hyvällä tasolla. Työterveyshuollon kokonaiskustannukset nousivat hieman edellisvuoteen verrattuna.

Vuoden 2023 alussa otettiin käyttöön kokonaisvaltainen Työkyvyn tuen toimintatapa, joka korvasi aiemman, sairauspoissaoloseurantaan nojaavan aktiivisen tuen mallin. Kevan johtoryhmä käsittelee Työkykyjohtamisen katsauksen kaksi kertaa vuodessa.

Henkilöstön sairauspoissaolot pysyivät edelleen keskimääräistä matalammalla tasolla verrattuna aikaan ennen vuotta 2020. Infektioiden aiheuttamat poissaolot kasvoivat ihmisten

liikkumisen normalisoiduttua koronavuosien jälkeen. Myös mielenterveysperusteiset sairauspoissaolot kasvoivat.

Terveysprosentti laski koronavuosien poikkeuksellisten korkeiden arvojen jälkeen: 44 prosenttia henkilöstöstä ei ollut lainkaan sairauspoissaoloilla vuoden 2023 aikana.

Aluehallintovirasto toteutti Kevassa työsuojelutarkastuksen, joka kohdistettiin kolmeen tiimiin.

Tarkastuksessa ilmeni, että psykososiaalisen kuormituksen vaarojen arviointia olisi hyvä kehittää.

Liikunta- ja harrastekerhot tukivat työhyvinvointia aiempien vuosien tapaan. Kerhoja ja liikuntapalveluita järjestettiin edelleen osin etänä. Henkilöstöllä oli käytössään liikunta- ja kulttuurietu sekä työsuhdematkaetu.

ICT-palvelut

Kevan ICT:n lähtökohtana on perusteetvämmä varmistaminen huolehtimalla tietojärjestelmien ja digitaalisten palvelujen toimivuudesta, häiriöttömyydestä sekä tietoturvasta eri alueilla. Vuonna 2023 otettiin merkittäviä edistysaskelia ICT-toimintaympäristössä. Uusien teknologioiden kehitys toi laajalti julkisesti saataville esim. tekoälysovelluksia.

Uusien teknologioiden osalta periaatteenamme on hallittu uudistaminen. Kevassa on käynnissä merkittäviä ICT-kehityshankkeita eri sovellus- ja liiketoiminta-alueilla. Vuoden 2023 aikana siirryimme laajalti pilviratkaisujen käyttäjiksi. Muina keskeisinä kehityskohteina olivat mm. automaatio, tiedolla johtaminen sekä Kevan asiointipalvelujen kehittäminen. Käynnissä on myös mm. eläkkeiden maksamisen perusjärjestelmää koskeva uudistus, Emma-hanke, joka etenee suunnitelmien mukaisesti. Emma-järjestelmän uudistamisen lähtökohtana on toimintavarmuuden ja laadun lisäksi

järjestelmäautomaation merkittävä nostaminen.

Vuoden 2023 aikana valmistelimme, kilpailutimme ja teimme merkittäviä ICT-hankintoja mm. digitaalisen palvelujen kehittämisen, infra- ja pilveistyskumppanuuksien sekä eläkkeiden maksatuksen ylläpidon alueilla.

Asiakkaille tarjottavia palveluja kehitetään systemaattisesti projektein ja ketterin menetelmin analytiikkaa hyödyntämällä. Digitaaliset asiointipalvelut sekä henkilö- että työnantaja-asiakkaille, käyttöliittymiin tehtävät parannukset sekä asiakaspalvelun automatisointi ovat keskeisimpiä kehitysalueita. Kyberuhkiin varauduimme kehittämällä Kevan tietoturva-arkkitehtuuria ja välineistöä sekä kouluttamalla Kevan henkilöstöä eri muodoissa. Digitalisaation vauhdittuminen luo odotuksia myös sisäisten toimintaprosessien kehittämiseen ja optimointiin.

Sisäinen valvonta

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan kaikkia niitä johtamisen ja toiminnan sisäisiä valvonta-toimenpiteitä, joiden avulla Kevan johto pyrkii varmistamaan toiminnan tehokkuuden, taloudellisuuden ja luotettavuuden sekä tavoitteiden saavuttamisen. Kevan hallituksen hyväksymissä sisäisen valvonnan periaatteissa kuvataan keskeiset sisäisen valvonnan periaatteet, joita noudatetaan pysyväisohjeina Kevan sisäisen valvonnan järjestämisessä.

Sisäisen valvonnan keskeisiä osa-alueita ovat toiminnoissa toteutettavien päivittäisten valvonta- ja esimiesvalvontatoimenpiteiden lisäksi riskienhallinta, compliance-toiminta sekä sisäinen tarkastus.

Riskienhallinta

Riskienhallinta on osa Kevan johtamista ja sisäistä valvontaa. Siihen sisältyvät arvot, toimintakulttuuri, organisointi, prosessit ja rakenteet, jotka edistävät mahdollisuuksien toteutumista ja joiden avulla haitallisia seurauksia hallitaan. Hallitus, toimitusjohtaja ja johtoryhmä saavat riskienhallinnasta ajantasaista ja kattavaa tietoa toimintaan liittyvistä riskeistä. Tämä parantaa päätöksentekoa ja varautumista tulevaisuuteen.

Kevan hallitus hyväksyi joulukuussa 2023 koko toiminnan kattavat kirjalliset toimintaperiaatteet riskienhallintajärjestelmässä. Riskienhallintajärjestelmän toimintaperiaatteissa

Sisäisen valvonnan toteuttamisen vastuut (kolme linjaa):

määritellään Kevan merkittävimmät riskit, mittarit, riskinoton rajat, riskienhallinnan tavoitteet, riskinhallintatoimenpiteet, vastuut ja valvontaperiaatteet. Tämän lisäksi sijoitustoiminto tuottaa erillisen ”Sijoitustoiminnan riskienhallinta ja suunnitelma” -dokumentin, jonka hallitus hyväksyy vuosittain vuoden alussa.

Riskienhallinta osana strategian toimeenpanoa

Riskienhallinta on kytketty Kevan strategian toimeenpanon eri vaiheisiin. Kevan kolmas riskiarvio hyväksyttiin hallituksessa kesäkuussa 2023. Riskitoteumien kvartaaliraportointia Kevan hallitukselle jatkettiin vuoden 2023 aikana osana Kevan vuosikellon mukaista riskienhallintaprosessia. Tämän lisäksi Kevan varautumissuunnittelua kehitettiin edelleen.

Riskikartoituskiirroksista laadittu Keva-tason yhteenveto raportoitiin toimitusjohtajalle ja riskienhallinnan johtoryhmälle puolivuositain. Hallitukselle riskikartoituskiirroksen tulokset raportoidaan Kevan riskiarvion yhteydessä vuosittain.

Tietoturvallisuuteen ja tietosuojan liittyviä periaatteita, prosesseja ja ohjeistusta kehitettiin edelleen. Tietoturva- ja tietosuoja-riskit olivat esillä henkilökunnan koulutuksessa, ja koulutuksen lisäksi järjestettiin tietoturvaharjoitus. Erityisesti työkykyratkaisuyksikölle suunnattiin koulutusta henkilötietojen käsittelystä. Kehitystyössä keskityttiin mm. EU-tietosuoja-asetuksen edellyttämien toimintatapojen ja prosessien vakiinnuttamiseen sekä tietosuoja- ja tietoturva-vaatimukset täyttävien tietojärjestelmien kehittämiseen. Tietosuojan vaikutustenarviointia laadittiin pilveistämiprojektin edistyessä.

Sijoitustoiminnan riskienhallinnassa jatkettiin riskiraportoinnin sekä sijoitustoiminnan ohjaus- ja seurantajärjestelmän toiminta- ja raportointiprosessien ja rakenteiden kehittämistä.

Riskienhallinta, compliance ja hallinto -yksikön vastuulla oli mm. Keva-lain mukainen riskiä ottavista toiminnoista riippumaton riskienhallintatoiminta. Yksikössä toimivat hallintojohtajan alaisuudessa riippumattoman riskienhallinnan asiantuntijat sekä compliance officerit.

Kevassa on hallituksen hyväksymä talotason varautumissuunnitelma, joka käsittää sekä jatkuvuudenhallinnan että valmiussuunnittelun. Sitä täydentävät johtoryhmän hyväksymät toimintokohtaiset varautumissuunnitelmat. Niiden tehtävä on varmistaa toiminnan häiriötömyys ja jatkuvuus lain edellyttämällä tavalla.

Merkittävimmät riskit

Riskienhallinnan keskeisimmät tehtävät vuonna 2023 liittyivät Kevan riskienhallintaprosessin ja työkalujen kehittämiseen. Riskienhallintaprosessiin kohdistuu enenevässä määrin erilaisia viranomaisvaatimuksia ja samanaikaisesti sen on pystyttävä mukautumaan muun toiminnan muutoksiin ja tarpeisiin. Näiden vaatimusten täyttämiseen ja tulevan tarpeen ennakoimiseksi on Kevan riskienhallintaprosessia ja sen läpiviemiseen tarvittavaa työvälineitä kehitetty vuonna 2023 merkittävästi.

Kevan toimintaympäristössä tapahtuvia suurimpia muutostekijöitä olivat Ukrainan sodan maailmantaloudelle aiheuttamien seurannaisvaikutuksien (mukaan lukien keskuspankkien korkopolitiikan vaikutukset taloudelle) lisäksi myös hyvinvointialueiden aloitus vuoden 2023 alusta. Eläkkeiden rahoituksen riittävydestä

käyty keskustelu on kytketty alalla viime vuosina tiiviisti sijoitustuottojen riittävyteen ja tarpeeseen nostaa riskitasoa niiden kasvattamiseksi. Keskustelu on jatkunut toimialalla edelleen ja huomioitu myös Kevassa.

Kevan merkittävimpänä strategisena riskinä jatkaakin myös vuonna 2023 pitkän aikavälin rahoituksen riittävyys. Rahoituksen riittävyttä arvioidaan säännöllisesti ja vaikka rahoitusilanne onkin viime vuosina kohentunut, pitkällä aikavälillä tilanteen ei katsota kehittyvän yhtä suotuisasti. Riskin hallitsemiseksi tehtiinkin vuonna 2023 Kevan hallituksen päätöksellä linjaus Kevan sijoitustoimintaan liittyvästä merkittävästä riskitason nostosta. Tätä on kuvattu tarkemmin sijoitustoimintaa kuvaavassa osuudessa. Sijoitustoiminnan pitkän aikavälin kumulatiivinen pääomapainotettu reaali-tuotto 1988–2023 oli vuotta kohti 3,7 prosenttia.

Kevan keskeiset riskit liittyvät myös toiminnan aktiiviseen kehittämiseen. Merkittäviä riskejä arvioitiin sisältyvän keskipitkällä aikavälillä henkilöstön osaamisen kehittämiseen tilanteessa, jossa toiminnan jatkuva kehittäminen vaatii uudenlaista ammatillista sekä teknologista osaamista samanaikaisesti henkilöstörakenteesta johtuvien suhteellisen merkittävän eläköitymisasteen seurauksena tapahtuvien muutosten kanssa.

Merkittävimmät operatiiviset riskit liittyivät vuonna 2023 henkilöstöön ja johtamiseen, tietojärjestelmiin, tietoturvaan ja -suojaan sekä hanke- ja projektihallintaan.

Markkina- ja likviditeettiriskit

Sijoitusten lyhyen aikavälin riskinä on markkina-arvojen heilahtelu. Tätä riskiä kuvataan Value-at-Risk-luvulla (VaR). Kahden vuoden

kuukausituottojen perusteella laskettu Kevan sijoitusten VaR-luku oli vuoden 2023 lopussa 2 081 miljoonaa euroa, mikä tarkoittaa koko sijoitussalkun suurinta mahdollista tappiota 97,5 prosentin todennäköisyydellä yhden kuukauden aikana. Vuoden 2022 lopussa VaR-luku oli 1 980 miljoonaa euroa. Vuotuinen volatiliteetti oli 5,6 (6,2) prosenttia.

Kevan saamat eläkemaksut eivät enää loppuvuodesta 2017 alkaen ole kattaneet koko eläkemenoa. Koska eläkemeno kasvaa ja rahoituskate on negatiivinen, sijoitussalkun sekä pitkän että lyhyen likviditeetin merkitys kasvaa edelleen.

Compliance

Kevassa toimii riippumaton compliance, joka tukee johtoa ja koko organisaatiota hyvän hallinnon periaatteiden ja toimintaa ohjaavien ulkoisten ja sisäisten sääntöjen noudattamisessa. Kevassa on compliance officer ja sijoitustoiminnan compliance officer. Compliance officer raportoi hallintojohtajalle, toimitusjohtajalle, riskienhallinnan johtoryhmälle, tarkastus- ja riskienhallintavaliokunnalle ja hallitukselle. Sijoitustoiminnan compliance officer raportoi hallintojohtajalle, toimitusjohtajalle, sijoitustoiminnan johtoryhmälle, riskienhallinnan johtoryhmälle, tarkastus- ja riskienhallintavaliokunnalle ja hallitukselle.

Hallitus on hyväksynyt compliancen toimintaohjeen, jossa on määrätty compliancen tehtävät ja toimivaltuudet. Syksyllä 2023 hallitus hyväksyi uuden Kevan compliance-ohjelman, joka osoittaa riskiperustaisesti keskeiset sääntelyt, joiden noudattamisesta on erityisesti huolehdittava määrittelemällä muutosten seurantavastuut ja muut sääntelyn noudattamisen varmistamiseen liittyvät toimenpiteet. Compliance officereiden

työtä ohjaavat käytännössä hallituksen hyväksymät tarkemmat työsuunnitelmat. Compliance valvoo normien noudattamista, ja raportoi säännöllisesti riskienhallinnan johtoryhmälle ja hallituksen tarkastus- ja riskienhallintavaliokunnalle. Lisäksi neuvonnalla ja ohjeistuksella vahvistetaan luottamusta Kevan toimintaan sekä vahvistetaan vastuullista toimintakulttuuria. Sijoitustoiminnan osalta compliance vastaa uuden sääntelyn seurannasta 2023 hyväksytyin toimintaohjeen muutoksen mukaisesti.

Compliance officer vastaa muusta Kevan compliancesta kuin sijoitustoiminnan compliancesta. Sijoitustoiminnan compliance officer vastaa sijoitustoimintaan liittyvästä compliancesta. Sekä compliance officer että sijoitustoiminnan compliance officer ovat osa compliance-, riskienhallinta- ja hallintoyksikköä, jota johtaa hallintojohtaja.

Compliance officer toteutti vuoden 2023 aikana vuosittaiset toimintokohtaiset fokusaluepäikäykset. Näistä läpikäynneistä laadittiin raportit, jotka raportoitin riskienhallinnan johtoryhmälle ja hallituksen tarkastus- ja riskienhallintavaliokunnalle. Compliance-arviointeja tehtiin ennalta määritellyistä kohteista. Syksyn operatiivisten riskien kartoituskierröksellä on compliance paino. Vuosittaisella kierroksella käydään tarkemmin läpi kunkin yksikön compliance-riskit. Kierros toteutetaan yhteistyössä riskienhallinnan kanssa. Compliance officer osallistui uuden GRC-ohjelmiston implementointiin. Valvojien eli valtiovarainministeriön ja Finanssivalvonnan sekä Kevan välistä yhteistyötä jatkettiin säännöllisillä vapaamuotoisilla tapaamisilla, joissa kaikki osapuolet olivat yhtä aikaa läsnä. Compliance officer työskenteli osana Kevan vastuullisuusryhmää, joka laati vastuullisuuden periaatteet, jotka hyväksyttiin hallituksessa

joulukuussa 2023. Ratkaisutoiminnan laadunvalvontaa tehtiin kvartaaleittain.

Sijoitustoiminnan compliance officer arvioi Kevan sijoitustoiminnan sääntelymukaisuutta, osallistui Kevan sijoitustoiminnan compliancen periaatteiden ja prosessien ylläpitoon ja kehittämiseen sekä tuki sijoitustoimintaa sääntelyn, määräysten ja ohjeiden noudattamisessa. Keskeinen menetelmä sääntelymukaisuuden arvioinnissa olivat compliance-arviot, joita vuoden 2023 toimintasuunnitelmassa oli 4 kpl. Compliance-arviot raportoidaan riskienhallinnan johtoryhmälle ja hallituksen tarkastus- ja riskienhallintavaliokunnalle. Sijoitustoiminnan jatkuvaa monitorointia tehtiin oman tarkastus- ja havainnointitoiminnan lisäksi arvioimalla sijoitusriskin riippumaton valvonta -tiimin tuottamaa, sijoitusrajojen noudattamista kuvaavaa dataa. Sijoitustoiminnan compliance officer raportoi toiminnastaan ja tärkeimmistä compliance-havainnoistaan hallituksen tarkastus- ja riskienhallintavaliokunnalle. Sijoitustoiminnan compliance officer osallistui sääntelyseurantaan ja sen organisointiin sekä toimi sijoitustoiminnan compliance-ryhmän puheenjohtajana. Tärkeitä yhteistyötahoja olivat Kevan sijoitustoiminnon johto, sisäinen tarkastus, CRH-yksikkö ml. riskienhallintapäällikkö sekä sijoitusriskin riippumaton valvonta -tiimi, Finanssivalvonta sekä Työeläkevakuuttajat TELA ry. Valvojien viranomaisten kanssa pidettiin säännölliset valvojatapaamiset. Sijoitustoiminnan compliance officer osallistui sijoitustoiminnan oikeudellisen asiantuntijapalvelun sekä pakoteseurantapalvelun kilpailutuksiin.

Kevassa toimivan sisäisen ilmoituskanavan (eettinen kanava) kautta tuli yksi ilmoitus vuonna 2023. Eettinen ryhmä tutki ja käsitteli ilmoituksen ja antoi ilmoituskanavan kautta vastauksensa anonyymille ilmoittajalle.

Vuonna 2023 compliance seurasi keskeisten Kevaan ja sen toimintaympäristöön vaikuttavien lainsäädäntöhankkeiden etenemistä ja arvioi niiden vaikutuksia.

Sisäinen tarkastus

Sisäinen tarkastus on Kevan ohjaus- ja valvontajärjestelmän osa, joka toimii toimitusjohtajan apuna sekä hallituksen tukena heidän valvonta-tehtävässään. Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on arvioida ja varmentaa riippumattomasti ja objektiivisesti Kevan toimintojen ja prosessien osalta niiden riskienhallinnan, sisäisen valvonnan sekä johtamis- ja hallintomenettelyiden riittävyyttä ja tehokkuutta sekä antaa suosituksia ja kehittämissuhteita näiden parantamiseksi.

Sisäisen tarkastuksen toiminta perustuu hallituksen hyväksymään sisäisen tarkastuksen toimintaohjeeseen, jossa määritellään sisäisen tarkastuksen organisaatioasema, toimivalta, vastuut ja tehtävät. Sisäinen tarkastus laatii vuosittain toimintasuunnitelman, joka hallituksen tarkastus- ja riskienhallintavaliokunnan käsittelyn jälkeen hyväksytään hallituksessa. Sisäinen tarkastus on hallinnollisesti toimitusjohtajan alainen riippumaton toiminto. Toiminto raportoi toiminnastaan toimitusjohtajalle, hallituksen tarkastus- ja riskienhallintavaliokunnalle sekä hallitukselle.

Vastuullisuuden periaatteet

Hallitus hyväksyi 13.12.2023 Kevan vastuullisuuden periaatteet. Aikaisemmin linjatun mukaisesti vastuullisuudelle ei Kevassa ole 2023 eteenpäin erillisiä tavoitteita tai ohjelmaa, vaan sitä toteutetaan osana Kevan strategiaa. Strategiset mittarit ovat samalla vastuullisuuden mittareita. Sijoitustoiminnan osalta on hyväksytty erikseen hallituksessa vastuullisen sijoittamisen periaatteet vuonna 2017.

Laajasti eri toimintojen edustajista koottu Kevan vastuullisuusryhmä valmisteli viestintäjohtajan johdolla Vastuullisuuden periaatteet, jotka linjaavat Kevan tehtävien kannalta olennaisimmat vastuullisuuteen liittyvät uskomukset ja kantavat periaatteet.

Vastuullisuuden periaatteet ovat:

- Pidämme huolta asiakkaistamme
- Turvaamme eläkkeiden rahoituksen tuleville sukupolville
- Olemme uudistuva ja hyvinvoiva työyhteisö
- Toimimme huolellisesti ja tehokkaasti
- Kannamme vastuumme ympäristöstä ja yhteiskunnasta.

Keva julkaisee vastuullisuusraportin vuosittain.

Tulevaisuudennäkymät

Kireä rahapolitiikka hidastaa maailmantaloutta vielä 2024, mutta kasvun odotetaan piristyvän vähitellen. Kehitykseen liittyy useita alasuuntaisia riskejä. Kasvunäkymää tukee etenkin inflaation hidastuminen ja sitä seuraava odotus rahapolitiikan kevenemisestä. Maailmankaupan odotetaan kasvavan. Vahvimmalta näkymä näyttää Yhdysvalloissa. Euroopan ja Kiinan näkymä on vaisumpi.

Epävarmuutta tuovat Venäjän hyökkäyssodan ja Lähi-idän konfliktin jatkuminen ja muut geopoliittiset jännitteet sekä näihin liittyvät eskalaatoriskit. Korkeiden korkojen välittymisen reaalityönteon on vielä osin käynnissä. Inflaation kiihtyminen uudelleen ei ole pois suljettua. Näistä tekijöistä voi seurata odottamattomia markkinariskejä.

Suomessa julkisen talouden alijäämä pysyy päätetyistä sopeutustoimista huolimatta suurena väestön ikääntymisen ja julkisen sektorin tulojen kasvun hiipumisen myötä. Tämä on luonut odotuksia lisäsopeutustoimista, jotka voivat vaikuttaa Kevan ja sen jäsenyhteisöjen talouteen ja toimintaan.

Kuntatalous painuu vuodesta 2024 alkaen jälleen kroonisesti alijäämäiseksi. Hyvinvointialueiden rahoitusasema on ensimmäisenä toimintavuotena yli miljardi euroa alijäämäinen, mikä edellyttää niiltä sopeutustoimia. Hallitusohjelmassa tavoitellaan lisäksi sote-palvelujen kustannusten kasvun hillintää hieman yli yhdellä miljardilla eurolla useilla eri toimilla vuoteen 2027 mennessä.

Kuntien ja hyvinvointialueiden talouden tiukkuus voi lisätä painetta supistaa, ulkoistaa tai yksityistää palvelutuotantoa, mikä vaikuttaa Kevassa vakuutettuun palkkasummaan negatiivisesti. Työttömyysturvaan, aikuiskoulutukseen ja vuorotteluvapaaseen kohdistuvat

sopeutustoimet vähentävät Työllisyysrahaston rahoitusosuutta Kevalle, josta aiheutuva korotuspaine kunnilta ja hyvinvointialueilta perittäviin maksuihin on 0,18 prosenttia palkoista vuodesta 2025 alkaen (n. 43,3 miljoonaa euroa).

Väestön ikääntyminen kasvattaa julkisten hoiva- ja hoitopalvelujen tarvetta. Samaan aikaan alan henkilöstön eläköityminen jatkuu ripeänä. Pula ammattitaitoisesta työvoimasta on paikoin vaikea etenkin sote-sektorilla, pelastustoimessa ja varhaiskasvatuksessa. Henkilöstön saatavuudesta aiheutuvat pulmat eivät ole helpottumassa lähivuosina.

Julkisen sektorin palkoista on sovittu syksyllä 2022 ja seuraavat neuvottelut käydään keväällä 2025. Palkat nousevat Kevan jäsenyhteisöissä lähivuosina hieman yleistä ansiotasoa nopeammin palkkaohjelman sekä hyvinvointialueilla tapahtuvan palkkojen yhteensovittamisen myötä.

Kevan jäsenyhteisöjen palkkasummasta noin 11 prosenttia tulee osakeyhtiöasiakkaista. Segmentin palkkasumman kehitykseen liittyy epävarmuutta. Kuntien ja hyvinvointialueiden omistamien yhtiöiden asemaa ja toimintaa koskevan sääntelyn muutokset voivat vaikuttaa Kevassa vakuutettuun palkkasummaan. Hallitusohjelmassa on linjattu sidosyksikkö-hankintojen rajoittamisesta, minkä tarkempi valmistelu on kesken. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa syksyllä 2025.

Toimintaympäristön muutoksista huolimatta Kevan aseman ja rahoituspohjan odotetaan kuitenkin pysyvän nykytiedoin vakaana, joskin näkymän epävarmuus on jonkin verran kasvanut. Rahoituksen näkymää tarkastellaan seuraavan kerran syksyllä 2024 laadittavassa maksutasoselvityksessä.

Liitteet

Eläkejärjestelmäkohtaiset taulukot

Eläkehakemusten kokonaiskäsittelyaika päivinä ja palvelutaso 2023

Eläkelaji	Kunta-ala ja hyvinvointialueet pv	Valtio pv	Kirkko pv	Kela pv	Suomen Pankki pv	Yksityiset laitokset pv
Vanhuuseläkkeet	5	4	4	5	11	7
Osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet	2	2	1	1	29	2
Työkyvyttömyyseläkkeet	27	27	29	23	78	33
Perhe-eläkkeet	6	6	5	4	4	13
Kuntoutuslupaukset	16	13	16	17	19	16
Palvelutaso	95,4	96,7	94,3	95,8	96,8	..

Käsittelyaikojen lähde: Eläketurvakeskus

Hakemusten hylkäysprosentti 2023

Hakemus	Kunta-ala ja hyvinvointialueet %	Valtio %	Kirkko %	Kela %	Suomen Pankki %	Yksityiset laitokset %
Uusi työkyvyttömyyseläke	31,5	23,9	30,6	17,3	..	40,4
Kuntoutus	48,2	44,4	59,6	71,1	..	53,2

Lähde: Eläketurvakeskus

Eläkepäättösten oikaisumenettely 2023

Kevan itseoikaisut	Kunta-ala ja hyvinvointialueet	Valtio	Kirkko	Kela	Suomen Pankki	
<i>Kevan päätöstä koskevat valitukset, kpl</i>		1 216	188	40	17	..
Kaikkien valitusten oikaisuprosentti		11	16,5	7,5	11,8	..
Työkyvyn arviointia koskevat valitukset, kpl		1 048	113	31	16	..
Työkyvyn arviointia koskevien valitusten oikaisuprosentti		10,4	17,7	9,7	12,5	..
<i>Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöstä koskevat valitukset, kpl</i>		85	13	8	0	..
Kaikkien valitusten oikaisuprosentti		2,4	0	0	..	..
Työkyvyn arviointia koskevat valitukset, kpl		74	8	8	0	..
Työkyvyn arviointia koskevien valitusten oikaisuprosentti		2,7	0	0	..	..

Päätösten määrä

Kunta-alan ja hyvinvointialueiden eläkkeitä ja muita etuuksia koskevien päätösten määrä eläkelajeittain 2023 ja 2022

Laji	2023 kpl	2022 kpl	Muutos %
Vanhuuseläkkeet	14 418	17 238	-16,4
Osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet	5 682	8 620	-34,1
Täydet työkyvyttömyyseläkkeet	14 729	14 569	1,1
<i>joista uusia päätöksiä</i>	5 404	5 034	7,4
Osatyökyvyttömyyseläkkeet	8 695	9 428	-7,8
<i>joista uusia tai ennakkopäätöksiä</i>	3 142	3 486	-9,9
Perhe-eläkkeet	3 649	3 326	9,7
Muut eläkeasiat	332	333	-0,3
Kuntoutuspäätökset	5 069	5 451	-7,0
Kaikki	52 574	58 965	-10,8

Valtion eläkkeitä ja muita etuuksia koskevien päätösten määrä eläkelajeittain 2023 ja 2022

Laji	2023 kpl	2022 kpl	Muutos %
Vanhuuseläkkeet	4 340	5 085	-14,7
Osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet	1 306	1 782	-26,7
Täydet työkyvyttömyyseläkkeet	1 558	1 525	2,2
<i>joista uusia päätöksiä</i>	536	520	3,1
Osatyökyvyttömyyseläkkeet	1 034	1 184	-12,7
<i>joista uusia tai ennakkopäätöksiä</i>	374	452	-17,3
Perhe-eläkkeet	2 936	2 766	6,1
Muut eläkeasiat	56	5	1 020,0
Kuntoutuspäätökset	482	530	-9,1
Kaikki	11 712	12 877	-9,0

Kirkon eläkkeitä ja muita etuuksia koskevien päätösten määrä eläkelajeittain 2023 ja 2022

Laji	2023 kpl	2022 kpl	Muutos %
Vanhuuseläkkeet	559	661	-15,4
Osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet	210	286	-26,6
Täydet työkyvyttömyyseläkkeet	608	590	3,1
<i>joista uusia päätöksiä</i>	233	209	11,5
Osatyökyvyttömyyseläkkeet	169	205	-17,6
<i>joista uusia tai ennakkopäätöksiä</i>	65	82	-20,7
Perhe-eläkkeet	186	199	-6,5
Muut eläkeasiat	0	0	..
Kuntoutuspäätökset	89	134	-33,6
Kaikki	1 821	2 075	-12,2

Kelan toimihenkilöiden eläkkeitä ja muita etuuksia koskevien päätösten määrä eläkelajeittain 2023 ja 2022

Laji	2023 kpl	2022 kpl	Muutos %
Vanhuuseläkkeet	134	148	-9,5
Osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet	76	104	-26,9
Täydet työkyvyttömyyseläkkeet	102	116	-12,1
<i>joista uusia päätöksiä</i>	21	29	-27,6
Osatyökyvyttömyyseläkkeet	193	206	-6,3
<i>joista uusia tai ennakkopäätöksiä</i>	63	75	-16,0
Perhe-eläkkeet	39	47	-17,0
Muut eläkeasiat	1	0	..
Kuntoutuspäätökset	68	67	1,5
Kaikki	613	688	-10,9

Suomen Pankin eläkkeitä ja muita etuuksia koskevien päätösten määrä eläkelajeittain 2023 ja 2022

Laji	2023 kpl	2022 kpl	Muutos %
Vanhuuseläkkeet	67	89	-24,7
Muut eläkkeet ja etuudet	88	101	-12,9
Kaikki	155	190	-18,4

Saapuneiden hakemusten määrä

Kunta-alan ja hyvinvointialueiden eläkkeitä ja muita etuuksia koskevien hakemusten määrä eläkelajeittain 2023 ja 2022

Laji	2023 kpl	2022 kpl	Muutos %
Vanhuuseläkkeet	14 420	17 230	-16,3
Osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet	5 693	8 618	-33,9
Täydet työkyvyttömyyseläkkeet (sis. kuntoutustuki ja työuraeläke)	14 827	14 688	0,9
Osatyökyvyttömyyseläkkeet (sis. osakuntoutustuki)	8 680	9 369	-7,4
Perhe-eläkkeet	3 664	3 323	10,3
Muut eläkeasiat	355	387	-8,3
Kuntoutus	5 184	5 658	-8,4
Kaikki	52 823	59 273	-10,9

Valtion eläkkeitä ja muita etuuksia koskevien hakemusten määrä eläkelajeittain 2023 ja 2022

Laji	2023 kpl	2022 kpl	Muutos %
Vanhuuseläkkeet	4 340	5 062	-14,3
Osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet	1 309	1 782	-26,5
Täydet työkyvyttömyyseläkkeet (sis. kuntoutustuki ja työuraeläke)	1 576	1 515	4,0
Osatyökyvyttömyyseläkkeet (sis. osakuntoutustuki)	1 038	1 168	-11,1
Perhe-eläkkeet	2 935	2 770	6,0
Muut eläkeasiat	55	6	816,7
Kuntoutus	486	552	-12,0
Kaikki	11 739	12 855	-8,7

Kirkon eläkkeitä ja muita etuuksia koskevien hakemusten määrä eläkelajeittain 2023 ja 2022

Laji	2023 kpl	2022 kpl	Muutos %
Vanhuuseläkkeet	554	666	-16,8
Osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet	210	286	-26,6
Täydet työkyvyttömyyseläkkeet (sis. kuntoutustuki ja työuraeläke)	613	605	1,3
Osatyökyvyttömyyseläkkeet (sis. osakuntoutustuki)	165	212	-22,2
Perhe-eläkkeet	186	200	-7,0
Muut eläkeasiat	0	0	..
Kuntoutus	103	145	-29,0
Kaikki	1 831	2 114	-13,4

Kelan toimihenkilöiden eläkkeitä ja muita etuuksia koskevien hakemusten määrä eläkelajeittain 2023 ja 2022

Laji	2023 kpl	2022 kpl	Muutos %
Vanhuuseläkkeet	131	148	-11,5
Osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet	77	104	-26,0
Täydet työkyvyttömyyseläkkeet (sis. kuntoutustuki ja työuraeläke)	102	109	-6,4
Osatyökyvyttömyyseläkkeet (sis. osakuntoutustuki)	190	205	-7,3
Perhe-eläkkeet	39	47	-17,0
Muut eläkeasiat	1	0	..
Kuntoutus	78	70	11,4
Kaikki	618	683	-9,5

Suomen Pankin eläkkeitä ja muita etuuksia koskevien hakemusten määrä eläkelajeittain 2023 ja 2022

Laji	2023 kpl	2022 kpl	Muutos %
Vanhuuseläkkeet	67	91	-26,4
Muut eläkkeet ja etuudet	90	99	-9,1
Kaikki	157	190	-17,4

Eläkkeelle siirtyneet

Palveluksesta eläkkeelle siirtyneiden lukumäärä eläkelajeittain 2023

Eläkelaji	Kunta-ala ja hyvinvointialueet lkm	Valtio lkm	Kirkko lkm	Kela lkm	Suomen Pankki lkm
Vanhuuseläke	7 466	2 580	293	80	12
Täysi työkyvyttömyyseläke (sis. työuraeläke)	853	110	47	2	0
Täysi kuntoutustuki	1 446	194	63	11	0
Osatyökyvyttömyyseläke	1 878	227	45	37	0
Kaikki	11 643	3 111	448	130	12

Palveluksesta eläkkeelle siirtyneiden keski-ikä eläkelajeittain 2023

Eläkelaji	Kunta-ala ja hyvinvointialueet v	Valtio v	Kirkko v	Kela v	Suomen Pankki v
Vanhuuseläke	64,8	64,1	65,1	65,2	65
Täysi työkyvyttömyyseläke (sis. työuraeläke)	60,4	59,8	60,3	..	..
Täysi kuntoutustuki	49,5	52,4	52,4	48,1	..
Osatyökyvyttömyyseläke	56,3	56,9	56,8	48,7	..
Kaikki	61,2	62,7	62	59	65

Hallintoelimet

Kevan valtuutetut 1.9.2021–31.8.2025

Valtuutetut

Puheenjohtaja
Hallituksen puheenjohtaja, yrittäjä
Eero Reijonen, Liperi

Varapuheenjohtaja
Kansanedustaja, lakimies
Heikki Vestman, Helsinki

Toimitusjohtaja
Jarmo J Husso, Oulu

Yrittäjä, insinööri
Eero Suutari, Kajaani

Apulaisosastonhoitaja
Aulikki Sihvonen, Kontiolahti

HTM, yksityisyrittäjä
Susanna Koski, Vaasa

Rahoitusekonomisti
Nea Karenius, Järvenpää

Apulaispormestari
Pekka Salmi, Tampere

Toimitusjohtaja
Toni Eklund, Turku

VTM, KTM, sijoituspäällikkö
Maija Kuusisto-Länsineva, Harjavalta

Työnjohtaja, sähköasentaja
Jouni Kemppe, Lappeenranta

KM, opettaja
Minna Sarvijärvi, Ylöjärvi

Varavaltuutetut

Työsuojeluvaltuutettu
Paula Sihto, Seinäjoki

Mielenterveyshoitaja
Juhani Nummentalo, Salo

KTM
Mervi Rings, Lemi

Turvallisuuspäällikkö
Seppo Hujanen, Mäntyharju

Yrittäjä
Erja Laaksonen, Jämsä

Toiminnanjohtaja, maatalousyrittäjä
Riikka Varila, Kuortane

HR-projektityöntekijä
Ilkka Nokelainen, Imatra

Ekonomi
Miina-Anniina Heiskanen, Oulu

Suuhygienisti
Liisa Terävä, Rautjärvi

Kansanedustaja, toiminnanjohtaja
Seppo Eskelinen, Joensuu

Maatalousyrittäjä, eläkeläinen
Tapio Havula, Mäntsälä

Sairaanhoitaja AMK, ensihoitaja
Miina Harmaala, Asikkala

Valtuutetut

Palvelupäällikkö
Teemu Meronen, Helsinki

Isännöitsijä
Minna Pöntinen, Mikkeli

Sairaanhoitaja
Tanja Hartonen, Mäntyharju

Sosiaalialan ohjaaja, eläkeläinen
Marke Tuominen, Äänekoski

Filosofian tohtori, erikoistutkija
Lauri Heikkilä, Marttila

Kodinhoitaja
Eija Rannanpää, Vimpeli

Kaupunginvaltuutettu
Matti Semi, Varkaus

Kunnanjohtaja
Malin Brännkärr, Kruunupyö

HTM, terveys- ja hyvinvointijohtaja
Taina Niiranen
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT

Henkilöstöjohtaja
Sinikka Valtonen
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT

Johtaja
Jorma Haapanen
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT

Kunnanjohtaja
Juha Majalahti
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT

Varavaltuutetut

HuK, eMBA
Jussi Junni, Helsinki

Järjestöasiantuntija
Anne Lindgren, Riihimäki

Koneteknikko, eläkeläinen
Terho Korpikoski, Simo

Paperityöläinen
Mikko Nurmo, Valkeakoski

Kättilö-terveydenhoitaja
Päivi Karppi, Vaasa

Työterveyslääkäri
Petri Pekkola, Kotka

Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
Mari Lind, Orivesi

Kansanedustaja
Henrik Wickström, Inkoo

TM, KM
Kirsi Ojansuu-Kaunisto
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT

Pekka Heikkinen
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT

Toimialajohtaja
Eino Leisimo
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT

Varhaiskasvatuspäällikkö
Marja-Leena Laine
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT

Valtuutetut

Neuvottelupäällikkö
Tuomas Hyytinen
JUKO ry

Neuvottelujohtaja
Petri Lindroos
JUKO ry

Puheenjohtaja
Jonna Voima
JAU ry

Johdon neuvonantaja
Keijo Karhumaa
JAU ry

Puheenjohtaja
Silja Paavola
Sote ry

Puheenjohtaja
Millariikka Rytkönen
Sote ry

Varavaltuutetut

Puheenjohtaja
Tiina Mäenpää, 21.8.2023 asti
21.8.2023 alk. puheenjohtaja Kirsi Grym
JUKO ry

Työmarkkinalakimies
Anna Zibellini
JUKO ry

Edunvalvontajohtaja
Marja Lounasmaa, 9.3.2023 asti
9.3.2023 alk. edunvalvontajohtaja Jukka Maarianvaara
JAU ry

Vastaava sopimusasiantuntija
Minna Pirttijärvi
JAU ry

Varapuheenjohtaja
Jaana Dalén
Sote ry

1. varapuheenjohtaja
Anna-Leena Brax
Sote ry

Kevan hallitus 9.9.2021–5.10.2023

Jäsenet

Puheenjohtaja
Kansanedustaja
Petteri Orpo, Turku

Varapuheenjohtaja
Viestintä- ja henkilöstöjohtaja, KTM
Diana Bergroth-Lampinen, Pori

Kansanedustaja, FT
Outi Alanko-Kahiluoto, Helsinki

Taluspäällikkö
Anne Holmlund, Ulvila

Toimitusjohtaja
Markku Jalonen, Helsinki

Henkilöstö- ja konsernijohtaja
Kirsi-Marja Lievonen, Helsinki

Kansanedustaja
Markus Lohi, Rovaniemi

Puheenjohtaja
Katarina Murto, Helsinki

Puheenjohtaja
Päivi Niemi-Laine, Helsinki

Työmies
Matti Putkonen, Perttula

Edunvalvontajohtaja
Anne Sainila-Vaarno, Helsinki

Henkilökohtaiset varajäsenet

Yrittäjä
Samu Vahteristo, Rauma

Ohjelmajohtaja
Harri Jokiranta, Seinäjoki

Johtaja asiantuntija, VTT
Timo Aro, Pori

TV-tuottaja, johtaja
Milla Bruneau, Lahti

Tutkimusjohtaja
Mika Juutinen, Helsinki

Hallintojohtaja
Petra Määttänen, Turku

Päihdetyönjohtaja
Kirsi Torikka, Savonlinna

Johtaja
Heikki Pärnänen, Helsinki

Neuvottelujohtaja
Kristian Karrasch, Helsinki

OTM
Piritta Poikonen, Koisjärvi

Edunvalvontajohtaja
Else-Mai Kirvesniemi, Helsinki

Kevan hallitus 5.10.2023–31.8.2025

Jäsenet

Puheenjohtaja
Kansanedustaja
Heikki Autto, Rovaniemi

Varapuheenjohtaja
Viestintä- ja henkilöstöjohtaja, KTM
Diana Bergroth-Lampinen, Pori

Toimitusjohtaja
Toni Eklund, Turku

Taluspäällikkö
Anne Holmlund, Ulvila

Toimitusjohtaja
Markku Jalonen, Helsinki

Henkilöstö- ja konsernijohtaja
Kirsi-Marja Lievonen, Helsinki

Kansanedustaja
Markus Lohi, Rovaniemi

Puheenjohtaja
Katarina Murto, Helsinki

Puheenjohtaja
Päivi Niemi-Laine, Helsinki

Työmies
Matti Putkonen, Perttula

Edunvalvontajohtaja
Else-Mai Kirvesniemi, Helsinki

Henkilökohtaiset varajäsenet

Yrittäjä
Samu Vahteristo, Rauma

Ohjelmajohtaja
Harri Jokiranta, Seinäjoki

Toiminnanjohtaja
Tiina Kaartinen, Kuopio

TV-tuottaja, johtaja
Milla Bruneau, Lahti

Tutkimusjohtaja
Mika Juutinen, Helsinki

Kunnanjohtaja
Outi Mäkelä, Nurmijärvi

Päihdetyönjohtaja
Kirsi Torikka, Savonlinna

Toiminnanjohtaja
Janne Aaltonen, Helsinki

Neuvottelujohtaja
Kristian Karrasch, Helsinki

OTM
Piritta Poikonen, Koisjärvi

Edunvalvontajohtaja
Anne Sainila-Vaarno, Helsinki

Työelämän kehittämistyöryhmä 31.12.2023

Johdon neuvonantaja Keijo Karhumaa, JAU ry
Työmarkkina-asiantuntija Jonas Fyrqvist, JAU ry

Neuvotteluasiantuntija Jussi Rantanen, Sote ry
Edunvalvontajohtaja Anne Sainila-Vaarno, Sote ry

Erityisasiantuntija Sari Melkko, Juko ry
Työsuhteasioiden päällikkö Konstantin Laakkonen, Juko ry
Työmarkkinalakimies Kari Eskola, Juko ry (valtion ja kirkon henkilöstö)

Henkilöstöjohtaja Sinikka Valtonen, Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT
Työelämän kehittämisen asiantuntija Minna Salli, Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT

Neuvottelupäällikkö Ulla Westermarck, Kirkkohallitus

Neuvotteleva virkamies Päivi Lanttola, VM/Valtion työmarkkinalaitos

Henkilöstöjohtaja Arja Aroheinä (puheenjohtaja), Jyväskylän kaupunki
Henkilöstöjohtaja Mari Antikainen, Pohjois-Savon hyvinvointialue

Varatoimitusjohtaja Tapani Hellstén, Keva
Työnantaja-asiakkuus- ja työkykyjohtaja Mikko Kenni, Keva
(toimii myös työryhmän sihteerinä)
Eläkejohtaja Merja Paananen, Keva
Johtajaylilääkäri Tuula Metsä, Keva

Organisaatio 31.12.2023

Mahdollistavat toiminnot

Toimitusjohtaja Jaakko Kiander

Compliance-, riskienhallinta- ja hallintoyksikkö
Hallintojohtaja Markus Mankin

Sisäinen tarkastus
Sisäisen tarkastuksen päällikkö Päivi Alanko

Viestinnän, sidosryhmäyhteistyön ja vastuullisuuden yksikkö
Viestintäjohtaja Reija Hyvärinen

Eläke- ja ICT -toiminto

Varatoimitusjohtaja
Kimmo Mikander

Asiakaspalveluyksikkö
Asiakaspalvelujohtaja Taina Uronen

Eläkepalveluyksikkö
Eläkejohtaja Eija Korhonen

Maksupalveluyksikkö
Eläkejohtaja Saila Lassila, 27.11.2023 asti
o.t.o. lakiasiaintohtaja Jussi-Pekka Rantanen,
28.11.2023 alk.

ICT-palveluyksikkö
IT-johtaja Tommi Heinonen

Juridiset palvelut -yksikkö
Lakiasiaintohtaja Jussi-Pekka Rantanen

Työnantaja- ja työkykytoiminto

Varatoimitusjohtaja Tapani Hellstén

Digitaalisuus ja palvelukehitys -tiimi
Kehitysjohtaja Jarno Mäkinen

Tutkimustiimi
Tutkimusjohtaja Laura Pekkarinen

Työnantaja-asiakkuudet ja työkykyjohtaminen
-yksikkö
Työnantaja-asiakkuus- ja työkykyjohtaja Mikko
Kenni

Työkykyratkaisut-yksikkö
Eläkejohtaja Merja Paananen

Vakuutuslääketieteen yksikkö
Johtajaylilääkäri Tuula Metsä

Sijoitustoiminto

Sijoitusjohtaja
Ari Huotari

Osakesijoitukset-yksikkö
Johtaja Jussi Karhunen

Suorat osakesijoitukset -tiimi
Apulaisjohtaja Mikko Koskela

Ulkoistetut osakesijoitukset -tiimi
Apulaisjohtaja Silja Varmola

Suorat korkosijoitukset, valuutta ja johdannaiset -yksikkö
Johtaja Fredrik Forssell

Ulkoistetut korkosijoitukset -yksikkö
Johtaja Erika Tikka

Vaihtoehtoiset sijoitukset -yksikkö
Johtaja Markus Pauli

Kiinteistösijoitusyksikkö
Kiinteistösijoitusjohtaja Carl-Henrik Roselius

Sijoitushallinnon ja lainojen yksikkö
Sijoitusjohtaja Ari Huotari oto

Lainatiimi
Lainapäällikkö/Lakimies Osku Eskelinen

Operatiivisen johtajan vastuualue
Sijoitusjohtajan varahenkilö
Operatiivinen johtaja, sijoitukset
Maaria Eriksson

Sijoitusstrategiayksikkö
Johtaja Tommi Moilanen

Vastuullisen sijoittamisen tutkimus- ja
koordinointitiimi
Apulaisjohtaja Kirsi Keskitalo

Sijoitusten raportointi ja riskienhallinta -yksikkö
Apulaisjohtaja Maija Sarlomo

Arvopaperihallintoyksikkö
Arvopaperihallintopäällikkö
Johanna Haukkovaara

Talouden ja toiminnan suunnittelun toiminto

Talousjohtaja
Tom Kåla, 30.11.2023 asti
o.t.o. toimitusjohtaja Jaakko Kiander,
1.12.–31.12.2023

Rahoitussuunnitteluyksikkö
Aktuaarijohtaja Piia Laaksonen

Talouslyksikkö
Taluspäällikkö Olli Pasanen

HR-yksikkö
HR-johtaja Mika Gylén

Rekisteri ja eläkemaksut -yksikkö
Rekisteri- ja eläkemaksupäällikkö Katri Tolonen

Sisäiset palvelut -yksikkö
Työympäristöpäällikkö Kristina Vuorela

JULKISEN ALAN TYÖELÄKEOSAAJA

Käyntiosoite

Postiosoite

Nettiosoite

Puhelin

Unioninkatu 43, Helsinki

Keva, 00087 KEVA

www.keva.fi

020 614 21